

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 75 (1136), 2024 йил 19 апрель, жума

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz

ЎЗБЕКИСТОН ВА ТОЖИКИСТОН ЎРТАСИДАГИ КЎП ҚИРРАЛИ СТРАТЕГИК ШЕРИКЛИК ВА ИТТИФОҚЧИЛИК ЯНГИ БОСҚИЧГА КЎТАРИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмоннинг таклифига биноан 18 апрель куни давлат ташрифи билан Душанбе шаҳрига келди.

Ўзбекистон ва Тожикистон халқлари нафақат қўшни, балки асрлар давомида қондошу қардош бўлиб, бир булоқдан сув ичиб, бир ҳаводан нафас олиб, ягона осмон остида бунёдкорлик ишлари билан шугулланиб келган, яхшино ёмон кунларда елкама-елка туриб, қийинчиликларни енгиб ўтган. Ягона дин, ўхшаш маданият, урф-одат ва анъаналар бир-бирига мустаҳкам боғлаб туради.

Президентларнинг сиёсий иродаси ва узқини кўзлаб юритаётган оқилона сиёсати туфайли кейинги йилларда мамлакатларимизнинг кўп қиррали ҳамкорлиги янги босқичга кўтарилди, халқларимиз дўстлиги янада мустаҳкамланди.

Пойтахт аэропортида давлатимиз раҳбарини Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон кутиб олди.

Олий мартабали меҳмон шарафига faxрий қорувул саф тортди ва икки мамлакат давлат байроқлари кўтарилди. Ўзбекистон Президентини кутиб олишда Тожикистон ёшлари ва ижодий жамоалари вакиллари ҳам қатнашди.

Сўнг Президентимиз “Дўстий” майдонига ташриф буюриб, Исмоил Сомоний ҳайкали пойига гул қўйди.

Душанбедаги “Қасри Миллат” қароргоҳида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг расмий кутиб олишга бағишланган тантанали маросим бўлди.

Олий мартабали меҳмон шарафига faxрий қорувул саф тортди. Икки давлат мадҳиялари янгради.

Президентлар Шавкат Мирзиёев ва Эмомали Раҳмон faxрий қорувул сафи олди-дан ўтиб, расмий делегациялар аъзоларини бир-бирига таништирдилар.

Расмий кутиб олиш маросимидан сўнг Шавкат Мирзиёев ва Эмомали Раҳмон тор доирада учрашув ўтказди.

Сиёсий мулоқотни ривожлантириш, савдо-иқтисодий ҳамкорликни, ҳудудлараро алоқалар ва маданий-гуманитар алмашинуви кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Етакчилар Марказий Осиёнинг манфаатларини илгари суриш ва унинг барқарор тараққиётини таъминлаш борасидаги сый-ҳаракатларини бирлаштириш мақсадида минтақавий тузилмалар ва халқаро ташкилотлар доирасида конструктив ҳамкорликни бундан буён ҳам давом эттиришга интилишларини тасдиқладилар.

Иттифоқчилик муносабатлари тўғрисидаги тарихий шартноманинг имзоланиши Ўзбекистон — Тожикистон муносабатларида сифат жиҳатидан янги босқичга ўтиш экани таъкидланди.

Шу маънода, иттифоқчилик муносабатларининг салоҳиятини рўёбга чиқариш барча даражалардаги мулоқотлар натижадорлигини оширишни тақозо этиши қайд этилди.

Таъкидлаш жоизки, охириги йилларда товар айирбошлаш ҳажми 40 баробар ўсди. Қўшма корхоналар сони 15 баробар кўпайди.

Хукуматлар олдига товар айирбошлашни 2 миллиард долларга етказиш, шу жумладан, ўзаро махсулот етказиб бериш номенклатурасини кенгайтириш, чегараларда савдо зоналарини тезкор ишга тушириш вазифаси қўйилди.

Ташриф арафасида Ўзбекистон — Тожикистон бизнес-форуми муваффақиятли ўтказилган бўлиб, унинг якунида янги кооперация лойиҳалари ва савдо шартномаларининг катта портфели шакллантирилди.

Машинасозлик, электротехника, энергетика, қончилик, қишлоқ хўжалиги, тўқимачилик ва фармацевтика тармоқларидаги ўзаро манфаатли лойиҳалар шулар жумласидан.

Томонлар кооперация лойиҳаларини амалга ошириш бўйича аниқ режаларни ҳам белгилаб олдилар. Шу мақсадда қўшма Инвестиция компаниясининг салоҳиятидан фойдаланилади.

Маданий-гуманитар алмашинувларни фаоллаштириш муҳимлиги қайд этилди. Кино-отомосалар, концертлар, спектакллар, кўргазмалар ва ёшлар форумлари мунтазам ўтказилиши таъкидланди. Таълим соҳасидаги

ҳамкорликни кенгайтириш, ҳамёнбоп туризм дастурларини ишлаб чиқиш зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

Давлатимиз раҳбари Президент Эмомали Раҳмонни ўзига қулай бўлган вақтда Ўзбекистонга ташриф билан келишга таклиф қилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон муносабатлари тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

Бундан ташқари, давлат раҳбарлари ҳузурида икки томонлама ҳужжатларни алмашиш маросими бўлиб ўтди.

Умуман, ташриф давомида Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасидаги кўп қиррали ҳамкорликнинг деярли барча йўналишларини қамраб олунчи 28 та ҳужжат жумладан:

— Саноат соҳасида ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Саноат мулкни муҳофаза қилиш соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Олий малакали илмий ва илмий-педагогик кадрларни аттестациядан ўтказиш соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Фанлар академиялари ўртасидаги илмий ҳамкорлик тўғрисида битим;

— давлат чегараси орқали ўтказиш пунктлари, халқаро автомобиль ва авиация қатновлари тўғрисидаги битимларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида баённомалар;

— Ветеринария ва озиқ-овқат махсулотлари хавфсизлиги соҳасида ҳамкорлик тўғрисида баённома;

— Рақобатни ривожлантириш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш идоралари ўртасидаги ҳамкорлик тўғрисида баённома;

— маданият ва туризм соҳасидаги ҳамкорлик, агросаноат мажмуидида ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича “йўл харита”лари;

— Андижон, Наманган, Сирдарё, Фарғона, Хоразм вилоятлари ва Сўғд вилояти, Қашқадарё вилояти ва Хатлон вилояти ўртасида ҳамкорлик тўғрисида битимлар ва 2024-2026 йилларга мўлжалланган “йўл харита”лари ҳамда бошқа ҳужжатлар имзоланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон муштарак

Сувдан фойдаланиш масаларида конструктив ва ўзаро манфаатли мулоқотни давом эттириш масалалари муҳокама қилинди.

Президентимиз ҳудудлараро ҳамкорлик учун катта салоҳиятдан самарали фойдаланиш, ташриф доирасида эришилган битим ва келишувларни тўлиқ амалга ошириш муҳимлигини қайд этди.

Транспорт ва транзит ташишлар соҳасидаги ҳамкорлик стратегик йўналиш сифатида кўрсатиб ўтилди. Президентлар бу борада ўзаро манфаатли шерикликни кенгайтириш ҳамда ҳаво ва темир йўллари орқали ташишларни ривожлантириш, транзит юк ташишлар ҳажмини ошириш учун қулай шароитлар яратишни қўллаб-қувватладилар.

Томонлар маданий-гуманитар алмашинуви янада фаол қўллаб-қувватлашга аҳдлашиб олдилар.

Замонавий таҳдид ва хатарларга қарши курашишда яқин алоқаларни давом эттириш, Афғонистонда ижтимоий-иқтисодий лойиҳаларни илгари суриш муҳимлиги таъкидланди. Минтақавий ва халқаро тузилмалар доирасида ўзаро қўллаб-қувватлашни давом эттиришга тайёрилик билдирилди.

Йиғилиш давомида Бош вазирлар ўринбосарлари, транспорт, энергетика ва қишлоқ хўжалиги вазирларининг кун тартиби юзасидан ҳисоботлари тингланди.

Музокаралар якунида давлат раҳбарлари қўшма “йўл харитаси”ни тайёрлаш ҳамда эришилган келишувларни самарали амалга ошириш механизмларини йўлга қўйишга топшириқ бердилар.

Олий даражадаги музокаралар якунида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон Иттифоқчилик муносабатлари тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

Бундан ташқари, давлат раҳбарлари ҳузурида икки томонлама ҳужжатларни алмашиш маросими бўлиб ўтди.

Умуман, ташриф давомида Ўзбекистон билан Тожикистон ўртасидаги кўп қиррали ҳамкорликнинг деярли барча йўналишларини қамраб олунчи 28 та ҳужжат жумладан:

— Саноат соҳасида ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Саноат мулкни муҳофаза қилиш соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Олий малакали илмий ва илмий-педагогик кадрларни аттестациядан ўтказиш соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим;

— Фанлар академиялари ўртасидаги илмий ҳамкорлик тўғрисида битим;

— давлат чегараси орқали ўтказиш пунктлари, халқаро автомобиль ва авиация қатновлари тўғрисидаги битимларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида баённомалар;

— Ветеринария ва озиқ-овқат махсулотлари хавфсизлиги соҳасида ҳамкорлик тўғрисида баённома;

— Рақобатни ривожлантириш ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш идоралари ўртасидаги ҳамкорлик тўғрисида баённома;

— маданият ва туризм соҳасидаги ҳамкорлик, агросаноат мажмуидида ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича “йўл харита”лари;

— Андижон, Наманган, Сирдарё, Фарғона, Хоразм вилоятлари ва Сўғд вилояти, Қашқадарё вилояти ва Хатлон вилояти ўртасида ҳамкорлик тўғрисида битимлар ва 2024-2026 йилларга мўлжалланган “йўл харита”лари ҳамда бошқа ҳужжатлар имзоланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон муштарак

тарихий мерос, маънавий қадрият ва анъаналаримизни асраб-авайлаш ва тарғиб қилиш бўйича самарали фаолияти, шунингдек, биродар халқларимиз ўртасидаги дўстлик ришталарини мустаҳкамлашга қўшган муносиб ҳиссаси учун икки мамлакат маданият ва санъат арбобларининг бир гуруҳига faxрий унвонлар бердилар.

Мамлакатимиз етакчисининг давлат ташрифи доирасида ушбу унвонлар билан таъдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Тожикистон миллий консерваторияси ректори Мирали Дўстизода, Тожикистон миллий консерваторияси доценти Исмоил Назриев, Тожикистон Хукумати ҳузуридаги Телевидение ва радио қўмитасининг Ф.Шаҳобов номидagi “Шашмақом” ансамбли раҳбари Фурқат Саидзода, Бобожон Гафуров тумани “Шашмақом” ансамбли раҳбари Тўлқин Тожибоев, А.Жўраев номидagi Тожикистон давлат филармонияси “Фалак” ансамбли бадний раҳбари Раҳматулло Хошимов “Ўзбекистон Республикаси халқ артисти” faxрий унвонига сазовор бўлди.

Ўзбекистон миллий musiқа санъати институти “Мақом хонандлиги” кафедраси профессори Муножатхон Йўлчиева, Ўзбекистон Республикаси маданият вазири Озодбек Назарбеков, Ўзбекистон давлат филармонияси “Лазги” ашула ва рақс ансамбли бадний раҳбари Оғабек Собиров ва хонанда Юлдуз Усмоновага “Тожикистон халқ ҳофизини” faxрий унвони, Ўзбекистон миллий академик драма театри директори Ёдгор Саъдиева “Тожикистон халқ артисти” faxрий унвони берилди.

Давлат раҳбарлари faxрий унвонлар нишонларини ўз соҳибларига тантанали равишда топширдилар.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Президенти Эмомали Раҳмон олий даражадаги музокаралардан сўнг оммавий ахборот воситалари вакиллари учун баёнот билан чиқдилар.

Ўзбекистон Президенти Тожикистон Президенти ва халқига ҳар доимигдек илиқ ва самимий қабул учун дийдан миннатдорлик билдирди.

Томонлар дўстлик ва ишонч муҳитида ўтган олий даражадаги учрашувлар якунларини юксак баҳоладилар.

— Яна бир бор таъкидлайман, Тожикистон Ўзбекистон учун энг яқин, ишончли, асрлар билан синналган стратегик шерикдир. Биродар ўзбек ва тожик халқлари кўп асрлик дўстлик ришталари билан чамбарчас боғланган. Бизни умумий тарих, маданият ва маънавий қадриятлар, анъана ва урф-одатлар бирлаштириб туради, — деди Шавкат Мирзиёев.

Қардош халқларимизнинг туб манфаатларига тўлиқ мос бўлган Иттифоқчилик муносабатлари тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши ушбу ташрифнинг чинакам тарихий натижаси бўлгани қайд этилди:

— Бу қадим билан Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасидаги кўп қиррали стратегик шериклик ва иттифоқчиликни чуқурлаштириш бўйича ортага қайтмас йўлдан юришга қатъий интилишимизни тасдиқладик. Ушбу муҳим ҳужжат, ҳеч муболагасиз, икки томонлама муносабатларда янги тарихий даврни аналтади, — деди давлатимиз раҳбари.

Савдо ва саноат кооперациясини кенгайтириш ҳамкорлигининг устувор йўналиши этиб белгиланди.

Кейинги йилларда бир неча ўн қарра кўпайган товар айирбошлаш барқарор ўсиб бораётгани катта мамнуният билан қайд этилди.

Икки мамлакат хукуматлари олдида товар айирбошлашни, шу жумладан, учинчи мамлакатлардан импортнинг ўрнини фаол тўлдириб орқали 2 миллиард долларга етказиш вазифаси қўйилди.

Кун кеча ўтган бизнес-форумида салмоқли шартномалар ва битимлар тўплами имзоланган ушбу мақсадга хизмат қилди.

Шунингдек, “Ойбек — Фотехобод” чегаралардан эркин савдо зонаси ва “Андархон” савдо-логистика марказини ташкил этиш ишларини жадаллаштириш муҳимлиги таъкидланди.

Олий даражадаги учрашувлар чоғида саноат кооперациясида, энг аввало, икки мамлакат бир-бирини тўлдириб турган анъанавий тармоқларда янги ўсиш нуқталари белгилаб олинди.

Машинасозлик, энергетика, электротехника, металлургия, қазиб чиқариш, тўқимачилик, фармацевтика, агросаноат ва бошқа устувор тармоқлардаги қўшма лойиҳалар шулар жумласидан.

Бундай муҳим лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш учун Ўзбекистон инвестиция компаниясининг салоҳиятидан самарали фойдаланилади.

Сув-энергетика соҳасидаги ҳамкорликка алоҳида эътибор қаратилди. Трансчегаравий сув ресурсларидан биргаликда фойдаланиш соҳасида конструктив ҳамкорликни давом эттиришга тайёрилик билдирилди.

Ҳамкорлиқнинг яна бир стратегик йўналиши — икки мамлакат транспорт-транзит салоҳиятини ошириш учун қулай шароитлар яратиши.

Йўловчи ва юклар ташиш ҳажмини ошириш, замонавий чегараларни ва божхона инфратузилмасини яратиш бўйича қўшма чоралар кўрилади.

Ҳудудлараро ҳамкорлик салоҳиятини фаол ишга солиш зарурлиги қайд этилди.

Кўргазмалар, театрларнинг ижодий сафарлари, ёшлар ва таълим форумларини мунтазам ўтказиш, спорт дастурларини амалга ошириш, туризм хизматларини кенгайтириш орқали маданий-гуманитар алмашинуви чуқурлаштириш масалалари музокаралардан муҳим ўрин эгаллади.

Томонлар ушбу тарихий ташриф, унинг самарали натижалари ва имзоланган муҳим ҳужжатлар икки мамлакатнинг жадал тараққиётига хизмат қилиши, биродар Ўзбекистон ва Тожикистон халқларининг умумий фаровонлигини таъминлашига ишонч билдирдилар.

Душанбе шаҳридаги “Кўҳи Борбад” санъат саройида Ўзбекистон ва Тожикистон санъат усталари иштирокида “Дўстлик оқшоми” бўлиб ўтди. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Президенти Эмомали Раҳмон концертни биргаликда томоша қилдилар.

Икки мамлакат санъат усталарининг бундай концертлари халқларимиз ўртасидаги абадий ва самимий дўстликни ифодаловчи яхши анъанага айланган. Зеро, меҳр-оқибатли бўлиш, тинч-тотув яшаш — халқларимизнинг азалий орузи ва самимий интилишидир. Бугун ушбу орзу-интилишлар ҳаётга кўчмоқда, мамлакатларимиз етакчиларининг иродаси ва сый-ҳаракатлари туфайли халқларимиз янада яқинлашди, давлатлараро муносабатлар иттифоқчилик даражасига кўтарилди.

Бу жиҳатлар бугунги концерт дастурида яна бир бор тасдиқланди. Истеъдодли санъаткорлар ижро этган куй-қўшиқларда халқларимиз маданиятининг бойлиги, ўзига хослиги ва шу билан бирга, муштараклиги ўз ифодасини топди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Тожикистон Республикасида давлат ташрифи давом этмоқда.

ЎЗА

Нуқтаи назар

ИЖТИМОИЙ ДАВЛАТ НЕГИЗИ

ОИЛА – ЖАМИЯТНИНГ БОШЛАНҒИЧ ҲУЖАЙРАСИ

Қадимда ёвдан ҳимояланиш учун баланд кўрғонлар, мустаҳкам қалъалар барпо этилган. Бутунги кунимизгача сақланиб келган баъзи истеҳкомларни ўша давр нуқтаи назаридан ишғол этиш имконсиз бўлган. Аммо тарих энг мустаҳкам қалъалар ҳам душман томонидан ақсарият ҳолатларда бир эмас, бир неча мартаба забт этилганидан гувоҳлик беради. Бундай ҳолларда баланд ҳимоя деворлари билан ўралган шаҳарлар “ичкари”дан очиб берилган.

Кўпбал тарихий жангларда ёвга осон мағлуб бўлиш, пировардида мустамлакачилик ва оғир ижтимоий-иқтисодий вазиятларга сабаб бўлган “ичкари”дан очилиш, шубҳасиз, сотқинликдир. Ватани, халқи, ўзи яшаётган кўрғонга хиёнат бир қарашда сотқинлик, кенроқ олиб қаралганда эса ички бўлинишидир.

Ҳозир биз фикр юритмоқчи бўлган мавзунинг бунинг акси — бирик ва ҳамжиҳатлик ҳақида, янама аниқроқ айтганда, жамият бир бутунлигининг асоси бўлган оила тўғрисида.

Оила — кишиларнинг никоҳ ёки қон-қариндошлик ришталари, умумий турмуш тарзи, ахлоқий масъулият

ҳамда ўзаро ёрдамга асосланувчи кичик гуруҳи. “Жамият” ва “оила” тушунчалари бир-бири билан чамбарчас боғлиқ. Бу боғлиқлик жамиятнинг оилаларсиз мавжуд бўлмаслиги ҳамда ўз навбатида, оиланинг муайян жамият таркибиде вужудга келиши ва яшовчанлигида кўринади. Оила ҳамда жамият ўртасидаги ижтимоий муносабатлар икки томонлама алоқадорлик хусусиятига эга. Ҳар бир оила умумжамят талаблари асосида фаолият юритади. Жамият тараққиётининг ривожига эса оилаларнинг ижтимоий-иқтисодий ва маънавий қиёфасининг шаклланиши даражасига бевосита боғлиқ.

➤ Давоми 3-бетда

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ

МОЛИЯВИЙ ТИЗИМНИНГ АСОСИЙ БЎҒИНИ

яқин муддатда даромадга яраша буромад асосида ишлашга ўтади(ми?) 4

ЎЗБЕКИСТОН 2030 СТРАТЕГИЯСИ

ЭРКИН ИҚТИСОДИЁТ

ХУСУСИЙ БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИККА ЭЪТИБОР САМАРАСИ

Қаҳҳор ЖУМАЕВ,
Қонунчилик ва ҳуқуқий сиёсат институти
етакчи илмий ходими

Мамлакатимизда иш билан банд аҳолининг 80 фоиздан ортиғи хусусий сектор улушига тўғри келмоқда. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотига ҳисса эса 52 фоизга тенг. Ушбу рақамлар бизнес ва тадбиркорлик соҳаси иқтисодиётни ривожлантириш ҳамда аҳоли бандлигини таъминлашда катта аҳамиятга эга эканини намойён этади. Шу боис, бизнес ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга устувор йўналишлардан бири сифатида эътибор қаратилиб, соҳанинг ҳуқуқий ва ташкилий асослари йил сайин такомиллаштирилмоқда.

Президентимизнинг жорий йил 21 февралдаги “Ўзбекистон — 2030” стратегиясини “Ешлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги фармонида ҳам бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича кенг қамровли чора-тадбирлар назарда тутилган.

Жорий давлат дастурининг 98 та банди бевосита иқтисодиёт тармоқларини ривожлантиришга қаратилгани бу борадаги ишлар кўлами ва изчиллигини далolat беради.

Хужжатда Ўзбекистоннинг инвестициявий жозибadorлигини янада ошириш, миллий иқтисодиётнинг экспорт салоҳиятини кучайтириш, рақамли технологияларни ривожлантириш орқали мамлакатни минтақавий IT хабга айлантириш кўзда тутилган. Худудларда хизматлар соҳасини жадал ривожлантириш, инфратузилма лойиҳаларини барқарор ва узоқ муддатли молиялаштириш

манбалари билан таъминлаш, банк тизимида ислохотларни жадаллаштириш ва банк хизматлари бозори ҳажмини ошириш чора-тадбирлари белгиланган. Монопол соҳаларни бозор тамойилларига изчил ўтказиш, иқти-

содиётда хусусий сектор улушини ошириш ва тадбиркорларга эркин фаолият юритиши учун янада қўлай шароитлар яратиш каби йўналишларда қатор қўшимча қўлайлик ва енгилликлар назарда тутилган.

Иқтисодиётни ривожлантиришнинг устувор йўналишларидан бири сифатида инвестициявий қўлайлик ва жозибadorлигини янада ошириш вазибаси белгиланган. Унга кўра, 2024 йил май ойида пойтахтимизда учинчи Тошкент халқаро инвестиция форуми ҳамда Хорижий инвесторлар кенгашининг иккинчи ялпи мажлиси ўтказилди. Шунингдек, хорижий инвестицияларни жалб қилиш мақсадида АКШ, Япония, Буюк Британия, Канада, Германия ва Швеция каби давлатларнинг салохиятли компаниялари билан тасдиқланган режа асосида учрашувлар ўтказиш ҳам кўзда тутилган.

Бундан ташқари, жорий йил давомида иқтисодиётимизга 1 миллиард долларлик грант маблағларини жалб қилиш бўйича келишув-

ларга эришиш (битим ва меморандумлар имзолаш), 309 та йирик ишлаб чиқариш объекти ва қувватини ишга тушириш орқали 36 мингта янги иш ўрни ташкил этиш белгиланган. Шу мақсадда 41 та истиқболли лойиҳа бўйича дастлабки ҳисоб-китоблар ва лойиҳаолиди хужжатларни ишлаб чиқиш, хорижий инвесторлар ва халқаро молия институтларига тақдимот қилиш режалаштирилган.

Экспортни рағбатлантириш ва ташқи иқтисодий фаолият иштирокчиларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш борасида ҳам тизимли ишлар амалга оширилмоқда. Бу борада давлатимиз раҳбарининг қатор фармони ва қарорлари билан янги вазибалар, чора-тадбирлар белгиланди. Бу эса соҳани янада ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур жараёнда “Янги Ўзбекистон — рақобатбардош маҳсулотлар юрти” дастури ҳам ўз ўрнига эга. Ушбу дастур юртимизда экспорт ривожига ўзинга хос туртки бўлмоқда. Жумладан, 2023 йилда республика экспорти (маҳсул экспорти) 16,2 миллиард долларни, ўсиш 104 фоизни ташкил этди. Ҳозирги кунда дастури кенгайтириш, унда қамраб олинмаган корхоналар сонини 500 тага етказиш бўйича тегишли чоралар кўриломоқда.

Жорий йилда ҳам миллий иқтисодиётнинг экспорт салоҳиятини кучайтириш ҳамда товар ва хизматлар экспорти ҳажмини оширишга алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу мақсадни амалга ошириш учун қатор вазибаларни бажариш назарда тутилган. “Экспорт акселератор” дастурини ишлаб чиқиш ва ишга тушириш, “Янги Ўзбекистон — рақобатбардош маҳсулотлар юрти” дастури

асосида миллий брендларни хорижий бозорларга олиб чиқиш шулар жумласидан. Янги халқаро стандартларни амалиётга киритиш ҳамда 822 та корхонада халқаро стандартларни жорий қилиш орқали экспорт таркибида тайёр ва ярим тайёр маҳсулотлар ҳажмини ошириш, шунингдек, хорижий мамлакатлар билан Ўзбекистон маҳсулотлари учун сертификат, бож ва йиғимларни юмшатиш бўйича музокаралар ўтказиш вазибалари белгиланган.

Юртимизда хизмат кўрсатиш соҳаси юкори суръатларда ривожланмоқда ва аҳоли бандлигини таъминлашда катта аҳамият касб этмоқда. Жорий йилда бу йўналишдаги ишлар янада кенгайтирилди.

Хусусан, ўрта ва йирик шаҳарлар ҳамда аҳолиси 300 мингдан кўп туманларда замонавий хизматлар ривожлантирилади, хизмат кўрсатиш соҳасида 10 мингта савдо-сервис объекти ташкил этилади. Шунингдек, аҳоли гавжум кўчаларда савдо, сайилгоҳ ва маншай-кўнилоҳлар хизматларини ривожлантириш учун бўш ер майдонлари аукцион савдоларга чиқарилади. Янги хизмат кўрсатиш объектиларини ташкил этиш учун 2,2 мингта ер (лот) майдони ҳам аукцион савдоларга кўйилди.

Мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий тараққиётида туризмнинг ўрни тобора кенгаймоқда. Мутахассислар таъкидлашчи, туризмдан топиладиган даромаднинг 30 фоизи одамлар қўлига иш ҳақи бўлиб қайтади, саноатда ва бошқа тармоқларда бу 10 фоиздан ошмайди. Яратилаётган ҳар бир янги иш ўрни бошқа тармоқларда яна 2 та иш жойини ҳосил қилишга имкон беради.

Ана шу жиҳатлардан келиб чиқиб, давлат дастурида иқтисодий тараққиётни таъминловчи асосий шартлардан бири сифатида ташқи ва ички туризмни янада ривожлантириш учун кенг шароит яратишга алоҳида аҳамият берилган. 2024 йилда хорижий сайёҳлар сонини 10,5 миллионга, туризм хизматлари экспортини 2,5 миллиард долларга етказиш кўзда тутилган. Жумладан, тиббиёт ва таълим туризми экспорти йилга 200 миллион долларга етказилиб, бунда хорижий давлатларда Ўзбекистоннинг туризм салоҳиятини кенг тарғиб қилишга алоҳида эътибор қаратилади. Шунингдек, “меҳмонхона — транспорт — туруператор — савдо ва сервис” корхоналарининг кооперацияси асосида фаолият юритиладиган 4 та йирик туризм кластери (мажмуасини) ташкил этиш ва бу орқали худудларда 600 та янги меҳмонхона, меҳмон уйлари ва хостеллар ташкил этиш режаланган.

Шу билан бирга, дастур доирасида Фарғона, Андижон, Наманган вилоятлари туман ва шаҳарларини боғловчи “Олтин водий сайёҳлик ҳалқаси”, Хоразм ва Қорақалғонистон

бўйлаб “Қалъалар ҳалқаси” каби янги туристик йўналишлар ташкил қилинади. Туризм соҳасини қўллаб-қувватлаш ва уни ривожлантириш бўйича қўрилатган бундай чора-тадбирлар тадбиркорлик имконияти кенгайтириш ҳамда иқтисодиёт юксалишига хизмат қилади.

Банкларнинг кредит сиёсатини ислох қилиш ҳам давлат дастурида назарда тутилган муҳим вазибалардан бири. Хусусан, банкларда тижорат кредитлари фоиз ставкасини 2-3 фоиз камайтириш, “яшил кредитлар”ни жалб қилиш ва молия бозорини тартибга солишда ESG (Environmental, Social, Governance) тамойилларини жорий қилиш лозим. Шунингдек, муаммони кредитларнинг олдини олиш ва салмоғини камайтириш мақсадида банклар кредит сиёсатига ўзгартириш киритиш, кредитлаш мезонлари (иқтисодий асослангани, қарз юки ва таъминотига қўйилган минимал талабларни) қайта қўриб чиқиш белгиланган. Ўз навбатида, банкларда кредит фоиз ставкалари камайтирилиши тадбиркорлик субъектлари учун муҳим ижобий ўзгариш бўлади, уларга маблағларини тежаш ва даромадини кўпайтириш имконини беради.

Давлат дастури доирасида худудларда саноат соҳасини ривожлантириш бўйича қатор чора-тадбирлар белгиланган. Худудлар имкониятидан келиб чиқиб, хорижий ва маҳаллий инвесторларни жалб қилиш учун янги инвестициявий лойиҳа тақлифлари тайёрлаш лозим. Бунда худудларнинг мавжуд ҳолати салоҳияти ва имкониятини чуқур таҳлил қилиш орқали йирик, ўрта ва кичик лойиҳалар рўйхатини шакллантириш, консалтинг компанияларини жалб қилган ҳолда бизнес-режалар ишлаб чиқиш керак. Янги лойиҳа тақлифларини хорижий ва маҳаллий инвесторларга тақдим қилиш ҳамда уларни ишга тушириш бўйича амалий ишларни бошлаш шулар жумласидан.

Худудларда саноат тармоғини ривожлантириш мақсадида тадбиркорлик субъектларига қимматбахо, рангли, ноёб металллар ҳамда нуруда кон ва участкаларига (жами 200 та) ер қарибдан фойдаланиш учун рўқсатномаларни шифоф механизмлар асосида онлайн аукцион орқали тақлиф этиш назарда тутилган.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, давлат дастури доирасида бизнес ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўйича назарда тутилган чора-тадбирлар тадбиркорлик соҳасини ривожлантиришнинг янги босқичга олиб чиқиш, иш ўринлари яратиш ҳамда хорижий давлатлар билан иқтисодий алоқаларни янада мустақкамлашга хизмат қилади. Буларнинг барчаси пировард натижада мамлакат иқтисодиётининг тараққиёт этишига ижобий таъсир кўрсатади.

Меҳрли сиёсат

Зухра Жуманиёзова турмуш ўртоғи ва 4 фарзанди билан 12 йил ижарада яшади. Бир топгани бирига етмай, ҳаёт зарбаларидан қаттиқ қийналди. Боз устига, катта қизи II гуруҳ ногирони, унинг ёнидан бир қадам чиқиси қийин. Турмуш ўртоғи Аҳмед Калиллаев билан нималар қилмади дейсиз. Россияда ишлашди. Фарзандлари ҳам шу мамлакат мактабларида ўқиди. Бироқ бири икки бўлмади. Топгани кундалик турмушидан ортмади.

КАМБАҒАЛЛИКДАН ЧИҚАРИШ КЛАСТЕРИ

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан Хўжайли туманида барпо этилган ижтимоий шаҳарча Зухра сингари 300 дан ортиқ кишининг мушкулларини оsonлаштирди.

— Ҳаёт инсонни турли йўللار билан синаб кўра экан. Фақат яхши ният қилиб, олдинга интилиш керак. Ҳозир ўз уйимиз бор. Иссиқ ва совуқ сув, электр энергияси, газ — барча шароит мўжассам, — дейди Зухра Жуманиёзова. — Фарзандларим ёнимиздаги мактабда ўқияпти. Ижтимоий шаҳарча раҳбарияти 1 сотихли иссиқхона берди. Шунингдек, товуқ боқиш учун катта ҳам қўйиб беришди. Иссиқхонада йил давомида ҳар хил кўкатлар экиб, қўшимча даромадга эга бўляпмиз. Шу билан бирга, буюртма асосида кўрпача тикаман. Нон пишириб сотаман. Яқинда бузоғимизни сотдик. Энди катта соғин сигир олмоқчимиз. Бунинг барчаси меҳнатимиз натижаси. Яхши яшас бўлар экан...

Хўжайли туманидаги “Саришунгул” овул фуқаролар йиғини худудида жойлашган ижтимоий шаҳарча ҳар қандай кишини бир қарашдаёқ ўзинга жалб этади. Бу шаҳарчада неча йиллар давомида азоб-укубатларда, сарсон-саргардон бўлиб қийналган юракларга таскин топиладиган кўч бўлди.

Ижтимоий шаҳарчада бугунги кунда 130 оила макон топган. Эски мурувват уйи қайта таъмирланиб, 8 миллиард сўм эвазига ҳар томонлама қўлайликларга эга шаҳарчининг барпо этилганига икки йил бўлди. Боқувчисини йўқотган, ногиронлиги бор шахслар, уй-жойга муҳтож кам таъминланган оилалар давлатимиз меҳр-мурувватини ҳис этиб ашамоқда.

Шаҳарчадаги Насиба Абдуллаева хонадонид бўлди. Хона кичкина, лекин саранжом-саршта. Салом-алиқдан сўнг суҳбатимизни давом эттирдик. — Ижтимоий шаҳарчага келганимизга икки йил бўлди. Бизни жуда яхши қарши олишди. Барча шароитлар мавжуд. Камчилигимиз йўқ. Олтинчи синфда ўқийдиган қизим билан бирга яшаймиз, — дейди II гуруҳ ногирони Насиба Абдуллаева. — Олдин ота-онамнинг уйида яшардик. Тўшакка микланиб қолган эдим. Жарроҳлик амалиёти орқали оёқларимга протез қўйишди. Аста-

секин юрадим бўлдим. Худо нолаларимни эшитган бўлса керак, ушбу шаҳарчадан бир хонали уй беришди.

Насиба сингари ногиронлиги бор 38 инсон ижтимоий шаҳарчадан бошпана топди. Ижтимоий шаҳарчани айланб юрибмиз. Атрофдаги ям-яшил дарахтлар, чиройли гуллар баҳри дилингизни очади. Кўёш нури чарақлаб, оламга ёруғлик ва яхшилик таратмоқда. Шу ерда яшаётган инсонларнинг юз-кўзларидан шўқроналик, ҳаётдан мамнуликни илғаш қийин эмас.

Қизларгул Сапарова II гуруҳ ногирони. 12 ёшида автоалоқатга учраб, икки оёғидан айрилиб қолган. 20 йил мобайнида азобда яшди. Меҳр-мурувват ёрдами туфайли оёғига эндопротез қўйилди.

— 2022 йил март ойида менга ҳам меҳр шаҳарчасидан бошпана беришди. 20 йил чеккан азобларим бир зумда унут бўлди, — дейди Қизларгул Сапарова. — Орамида яхшилар кўп экан. Шу боис бўлса керак, элимиз тинч, осмонимиз мусаффо. Халқимиз меҳр-мурувватли.

Шаҳарчада Хўжайли тумани камбағалликни қисқарттириш ва бандликка кўмаклашиш бўлими билан шартнома асосида иш-

сиз ёшлар учун мономарказ ташкил этилган. Шунингдек, Бухоро вилояти тадбиркорлари томонидан ҳар бири 1 сотихли иссиқхоналар қуриб берилган. Ушбу иссиқхоналар қўшимча даромад топишга имкон бermoқда. — Ижтимоий шаҳарчада муҳтож инсонларга меҳр-мурувват кўрсатиш, бугунги кундан рози бўлиб яшати учун барча зарур чоралар кўриломоқда. Зеро, ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланиши, аҳоли учун муносиб турмуш шароити ва замонавий инфратузилма бўлиши, малакали тиббий хизмат, сифатли таълим, ижтимоий ҳимоя тизимини яратиш бериш олий мақсадиимиздир.

Минажатдин ҚУТЛИМУРАТОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Янгича ёндашувлар

“САЙХУНОБОД ТАЖРИБАСИ”: ОИЛАЛАРГА ФАРОВОНЛИК ОЛИБ КИРАЁТГАН ТАШАББУС

Ховлисидаги асалари қутиларини кўздан кечираётган Наимжон кимдир чакираётганини эшитиб, дарвоза томон йўл олди. Маҳалладаги ҳоким ёрдамчисини кўриб, унга пешвоз чиқди. Салом-алиқдан сўнг ҳоким ёрдамчисини туманда “Сайхунобод тажрибаси”ни жорий этиш бўйича амалий ишлар қилинаётганини айтиб, бу тизим ҳақида маълумот берди ва унинг келгусидаги режалари билан қизиқди.

Наимжон бир неча йилдирки асаларичилик билан шуғулланади. Дастлаб иккита асалари қутисини билан иш бошлаган бўлса, ҳозир йигирмадан ошди. Даромади ҳам ёмонмас, оиласини боқиб, тирикчиликка этиш турбиди. Бир-икки йилдан буён ҳовлисидида 5 сотих ерга иссиқхона қуришни мақсад қилган, аммо етарли маблағи йўқлиги сабабли ортга сурилиб келмоқда.

Ҳоким ёрдамчисига шу режасини айтиб, бу амалга ошса, томорқасидан янада самарали фойдаланиб, кўпроқ даромад топиш имкони борлигини маълум қилди. Ҳоким ёрдамчисини ёндашганга нималаридир қайд этиб, у билан хайрлашиб кетганида Наимжон бу масала тез фурсатларда ижобий ҳал бўлишини кутмаганди. Эртасига туманга бириктирилган банк ходими у билан учрашди ва иссиқхона қуриш учун имтиёзли кредит ажратилгандан сўнг ишлар бошланиб кетди. Айни вақтда 5 сотихли иссиқхона тайёр бўлиш арафасида.

Карманлиқдан азалдан деҳқончилик ҳадисини олган. Бир парча ердан ҳам унумли фойдаланиб, бир йилда икки-уч марта ҳосил олади. Туман ахли нафақат томорқадан, балки чорвачилик, асаларичилик ва балиқчиликдан ҳам яхши даромад топади.

Айни вақтда ушбу тизим асосида Кармана туманидаги 43 та маҳаллани ишчилик ва камбағалликдан холи ҳудудга айлантириш, томорқадан йилга ўртача 60-70 миллион сўм даромад топиш бўйича намуна яратиш ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда. Жараёнда ҳар бир маҳалладан даромадди меҳнат билан шуғулланишга иштиғи, имконияти холи бўлган, кам таъминланган 5-7 тагача хонадон таллаб олинмоқда. Ҳозиргача 300 га яқин шундай хонадонга худуддаги етакчи тадбиркорлар бириктирилиб, иссиқхона, чорвачилик, асаларичилик, қўнчилик, балиқчилик каби йўналишларда фаолият бошлашга кўмак кўрсатилмоқда. Маҳаллалар “Бир

маҳалла — бир маҳсулот” тамойили бўйича ҳам ихтисослаштирилмоқда. — Тумандаги ҳар бир маҳаллада “Сайхунобод тажрибаси”ни жорий этиш ишлари давом этапти. Аҳоли даромад топиши учун хонадонлар ўрганилиб, иссиқхона ва бошқа йўналишларда иш бошлашга кўмаклашилмоқда. Бунинг учун тижорат банкларидан масъуллар бириктирилган. Фуқароларга нақд пул кўринишидаги имтиёзли кредитлар ажратилмоқда. Кувонирлиси, бу тажриба қисқа фурсатда самарасини берапти. “Сайхунобод тажрибаси”нинг мазмун-моҳияти, афзаллигини тушуниб, англаб етаётган фуқароларнинг ўзи ҳам қизиқиб билдириб, ташаббус кўрсатапти, — дейди Кармана тумани ҳокимининг биринчи ўринбосари Шерзоод Зайниев.

Тумандаги Нарпай маҳалласи иссиқхоначилиги ихтисослаштирилган. Хонадонларда 2, 3, 4 сотихли иссиқхоналар мавжуд бўлиб, асосий драйвер гулчилик ҳисобланади. Ушбу маҳалла ерлари нисбатан шўр ва тошлоқ. Шундай бўлса-да, ер билан тиллашаётган хонадон соҳиблари мавсум олдидан ерга зарур ишлов бериб, ўғит билан озиклантирилади. Бу эса ҳосилдорлигини оширмоқда.

Ёқуб Эшонқулов хонадониди ҳам айни вақтда гулларнинг 40 дан ортиқ тури парваришланмоқда. Иссиқхонада ёмғирлатиб сугоритиш технологиясини йўлга қўйилгани су тейжазда, гулларни самарали озиклантиришда қўл келмоқда. Айни вақтда хонадон эгалари “Сайхунобод тажрибаси” асосида фаолиятини кенгайтиришни мақсад қилган.

— Банк ходимлари хонадонимизга келиб, имкониятларимизни ўрганиб, имтиёзли кредит бераётган бўлса, бундан бошқа яна қандай шароит керак?! Фақат инсон боқиманда бўлмаслиги лозим. Шунда даромади ҳам, ҳаёти ҳам яхши бўлади, — дейди Убайдилла Исमतов.

Ҳозир туман маҳаллаларидаги ҳоким ёрдамчилари “Сайхунобод тажрибаси” асосида “1 сотих томорқадан камида 1-2 миллион сўм даромад” мезонини бўйича аҳоли учун бизнес-режалар ҳам ишлаб чиқмоқда. Жумладан, Пахтаобод маҳалласидаги ҳоким ёрдамчиси Зухриддин Сайфиддинзода ёрдамчиси билан 22 нафар ёшга 7 гектар ер ажратиб берилди. Айни вақтда бу ерда кунгабоқар ва тарвуз этиштиришда ёшларга кўмак бериш учун Наманган вилоятининг тажрибали мутахассислар жалб этилган.

Туманда “Сайхунобод тажрибаси”ни жорий этиш бўйича маҳаллаларга бириктирилган тижорат банклари мутасаддилари жойлардаги ҳоким ёрдамчилари кўмағида сараланган хонадонларда даромад манбаини яратиш, томорқа маданиятини шакллантириш, сабзавот-полиш маҳсулотлари етиштириш, кўчат ўтказиш, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш, қолаверса, аҳолига савдо ва хизмат кўрсатиш, бўш турган бинолардан самарали фойдаланиш ишларига масъул соҳабали фойдаланувчиларни тайёрлаш бўлади.

Биргина Арабхона маҳалласига бириктирилган банк ходими кўмағида 7 та эҳтиёжманд оилалар чорвачилик, асаларичилик, қўнчилик, балиқчилик каби йўналишларда фаолият бошлаш учун 250 миллион сўм кредит ажратилди.

Шунингдек, ушбу маҳалладаги Аҳмад Бобоқулов хонадонидидаги 10 сотих томорқад “Сайхунобод тажрибаси” асосида 7 та иссиқхона қурилди ва картошка, сабзи, помидор, бодиринг, булғор қаламғири каби бир неча турдаги қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экилди. Ушбу тажриба жорий этилиши бошлангандан буён маҳаллада иссиқхоналар сони 87 тага кўпайди, 20 та хонадонда асаларичилик йўлга қўйилиб ва 130 фуқарога қўшимча даромад учун 24 гектар ер ажратиб берилди. Муҳими, туманда бу борадаги ишлар давом этмоқда.

Ғолиб АБДУСАЛОМОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Нуқтаи назар

ИЖТИМОИЙ ДАВЛАТ НЕГИЗИ

Оила — жамиятнинг бошланғич ҳужайраси

Исмомил САИФНАЗАРОВ, фалсафа фанлари доктори, профессор

Бошланиши 1-бета

Халоллик, ростгўйлик, ор-номус, шарм-ҳаё, меҳр-оқибат, меҳнатсеварлик каби барча инсоний фазилатлар, энг аввало, оилада шаклланади. Оила жамиятнинг бошланғич ҳужайраси, ўғил-қизларнинг ахлоқи, маданий даражаси, қобилияти, ақл-заковати, фикр юритиши, ҳаёллари, мулоқоти, хулқ-аъвори, эътиқоди ва илмий дунёқарши қабиларга юқори даражада тарбиявий таъсир кўрсатиши имкониятига эга бўлган нурдир.

Оила ҳаёт абадийлигини, авлодлар давомийлигини таъминлайдиган, муқаддас урф-одатларимизни сақлайдиган, шу билан бирга, келажакда қандай инсон бўлиб етишишга бевосита таъсир кўрсатадиган тарбия ўчоғи. Ўзбекистон таълим тармақларида, инсоннинг ҳаёти ва турмушида, айниқса, ёш авлоднинг камол топишида, ахлоқий воғна етишида оиланинг ўрни ва вазифаси муҳимлиги аксиома. Бу жараёнинг тугал ечими оила таъсиридан ташқари қўлга келмайди.

Бола туғилганда бошлал оила муҳитида яшайди. Оилага хос аънанилар, қадриятлар, урф-одатлар бола зуваласини шакллантиради. Энг муҳими, фарзандлар оилавий ҳаёт мактаби орқали жамият талабларини англайди, ҳис этади. Чунки, ижтимоий борлиқнинг оилалар зиммасига қўядиган талаблари улар манфаатларига зид бўлмас, аксинча, оилалар фаровонлиги, тинчлигини таъминлашга ёрдам берса, оилалар томонидан ижтимоий талаблар қўллаб-қувватланиши, уларнинг амалдаги ижросини таъминлаш кўрсаткичи шунча юқори бўлади.

Шу боис, мамлакатимизда жамиятнинг муҳим бўғини саналган оиланинг ижтимоий негизини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қаратилган. Унга асосан, миллий қадриятларимиз, никоҳ ва оила муқаддаслигини таъминлаш, ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш, оналик ва болаликни муҳофазалаш, оилаларда ижтимоий-маънавий муҳитни яхшилашга доир кенг кўламли ишлар амалга оширилади. Бу бежиз эмас. Чунки бутунги кунда миллий аънана ва қадриятларимизни менсимаслик, миллий ва диний қадриятларни ўзгача бўлган ёт халқлар ҳаётидан кўр-кўрона андаза олиш, “оммавий маданият” таъсирига берилши юртимизда асрлар давомида шакланган оилавий муносабатларга путур етказмоқда. Бундан ташқари, айрим ёшларнинг оила, никоҳ масаласига

бўлса ҳам бундай миллат дунёда узоқ яшай олмайдди. Шу нуқтаи назардан, оила, аёл ва фарзандларимиз масаласи доимо давлатимиз эътиборида.

Давлатимиз раҳбари маҳаллий кенгашлар депутатлари жойларда маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари устидан чинакам депутатлик ва жамоатчилик назоратини ўрнатилиши лозимлигини бот-бот такрорлаб келаяпти. Бу борада қатор ташаббусларни илгари сурапти. Худудларга таширфлари давомида аҳоли турмуш сифатини яхшилаш, саноатни ривожлантириш, ҳудудлар инфратузилмасини янада такомиллаштириш, эркин ва кичик саноат зоналари, технопарклар ташкил этиш борасида қатор тавсиялар бериш билан бирга оилалардаги аҳвол, муаммо, аёлларнинг таъбири ва қувончи билан ҳам жиддий қизиқашти. Буларнинг ортида оилалар келажакни яхшилаш истағи яширин, десак хато бўлмас.

Президентимиз ижтимоий ҳимоя соҳасидаги устувор вазифалар юзасидан ўтказган видеоселектор йиғилишида ҳам оила мавзусига алоҳида тўхтади. Йиғилишда воёга етмаган қизларни унаштириш ва яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳ билан боғлиқ, келажак авлод саломатлигига салбий таъсир қилаётган ҳолатларнинг олдини олиш, бунинг оқибатларини тушунтириш борасидаги ишлар лозим даражада олиб борилмаётгани айтиб ўтилди.

Кейинги йилларда оила ва хотин-қизлар ҳуқуқлари кафолатлари, аёлларни зўравонлик ва таъзиядан ҳимоя қилиш тизими анча кучайтирилди. Лекин бундай ҳолатлар ҳали ҳам учраб турибди. Зўравонликка учраган хотин-қизлар реабилитация билан етарлича қамраб олинмагани ҳам айни ҳақиқат. Шунинг учун аёллар ва болаларни таъзия ва зўравонликдан ҳимоялаш бўйича маҳалла даражасида алоҳида тизим яратилиши кирдирилди. Таъзияга учраган аёллар реестри тузилиб, уларга маҳаллада тезкор комплекс хизмат кўрсатилади. Ҳар бир туман шифохонасида зўравонликка учраганларга тиббий ва руҳий ёрдам кўрсатиш учун туну кун ишлайдиган хоналар ташкил этилади. Қийин вазиятдаги ёш оналарни қўллаб-қувватлаш учун “Оналар маскани” хизматини йўлга қўйиш топширилди.

Оила масаласига бу қадар жиддий эътибор замирида бутун дунё оила институтини инкирорлаш, хусусан, никоҳлар беқарорлиги, ажрашувлар сони ортиши, никоҳсиз туғилишлар кўпайиши, оилавий ҳаёт ва фарзанд тарбиясига тоқатсизлик каби муаммолар турибди. Бундай муаммолар миллиятнинг маънавий таназзулига сабаб бўлиши мумкинлигини олимлар илмий жиҳатдан асослаб берган. Абдурауф Фитрат бу борада аниқ ва тиниқ фикрларни бизга мерос қилиб қолдирган: “Ҳар бир миллатнинг саодати ва иззати албатта шу халқнинг ички интизоми ва тотувлигига боғлиқ. Тинчлик ва тотувлик ана шу миллат оилаларининг интизомига таянади. Қаерда оила муносабати кучли интизомга таянса, мамлакат ва миллат ҳам шунча кучли ва музаам бўлади”.

Демакки, ижтимоий ҳаётдаги энг долзарб муаммолардан бири оилалардаги ажрашувлардир. Таъхилларга кўра, оилавий ажрашувлар кўрсаткичлари ўтган йиллардагига нисбатан Қорақалпоғистон Республикаси, Самарқанд, Қашқадарь, Бухоро, Тошкент ва Сирдарё вилоятларида камайган бўлса, Фарғона (10,2 фоиз), Андижон (14,9 фоиз), Хоразм (7,4 фоиз) вилоятлари ва Тошкент шаҳрида (5,2 фоиз) ортган. Никоҳдан ажрашув сабаблари ўрганилиб тахлил этилганда, 16 фоиз ҳолатда никоҳланувчиларнинг оилага тайёр эмаслиги, 12,3 фоиз ҳолатда фарзандсизлик, 15 фоиз ҳолатда учинчи шахс аралашуви, 12,2 фоиз ҳолатда узоқ вақт бир оила бўлиб яшамаслиги, 5,9 фоиз ҳолатда молиявий ва моддий қийинчиликлар ҳамда 2,7 фоиз ҳолатда хиёнат сабаб бўлган.

аввало, фарзандларнинг чиройли муҳитда ўсиши, камол топиши ва улар баалоғатга етганида оилага тайёрланиши муҳим аҳамият касб этади. Оилавий ажрашувларнинг сабаблари юзасидан ўтказилган фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотлар муаммо аксарият ҳолларда маънавий даража, психология ва тарбияга боғлиқ эканини кўрсатади. Аччиқ ҳақиқат шунки, баъзи ёшлар оила қуришга тайёр эмас. Шу билан бирга, аксарият қайноналарнинг ҳам оила фохосида илми, тажрибаси йўқ, ташқаридан келган бир қизга қандай муносабатда бўлиши билмайди. Яхшиям маҳалла бор, жамоатчилик бор.

Статистик маълумотларга кўра, бугун маҳаллалардаги хотин-қизлар фаоллари, “Оқила аёллар” ҳаракати аъзолари, жамоатчилик вакиллари низо бошланаётган оилаларга к-

туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома олиш, мерос ҳуқуқи, боғчага, таълим муассасасига қабул қилиш масалаларида қанчадан қанча муаммолар юзга келади. Энг ёмони, бундай болалар руҳан кемтиклик, турли маънавий нуқсонлар билан воғна этади. Улар ўзини жамиятнинг тўлақонли аъзосидан деб ҳис эта олмайдди.

ФХДБ рўйхатидан ўтмаган оилаларда ажрашув кўплиги ва бундай ҳолларда аёллар ўз ҳуқуқларини ҳимоя қила олмаётганига гувоҳ бўляпмиз. Натияжада қонунга зид қурилган оилалар пароканда бўлиб, болаларнинг тирик етимга айланиши каби нохуш ҳолатлар кўпаймоқда. Жамиятдаги ҳар бир соҳа ва кўламли, ҳар бир ушбу соҳага ва ҳаракат қонун билан тартибга солинади. Қонунга бўйсунмиш мажбурият, қонун олдида барча бирдек

шарт-шароитларни бартараф этиш чораларини кўриб боради. Бундай тажриба мамлакатимиз тарихида кузатилмаган.

Бугунги кунда ҳам қариндошлар ўртасида никоҳ, шунингдек, қизларни эрта узатиш ҳолатлари кузатилаётгани ва бу салбий оқибатларга олиб келаётгани ушбу масалага янада тереяроқ назар ташлаш, янада маъсулият билан ёндашиш лозимлигини кўрсатади. Бундай ҳолатларнинг олдини олиш борасида қатор ишлар қилинаётган. Эрта оила қурган шахслар, шунингдек, бунга йўл қўйган ота-оналар, таълим ва диний муассаса ходимлари жавабгарликка тортилмоқда. Оила кодексини, Маъмурий жавабгарлик тўғрисидаги кодекс ва Жиноят кодексига никоҳ ёши тўғрисидаги қонун талабларини бузганлик, яъни никоҳ ёшига етмаган шахс билан никоҳ тузишга, эрта бериш ёки уйлантириш, шунингдек, никоҳ ёшига етмаган шахс билан никоҳ тузишга доир диний маросимни амалга ошириш учун жавабгарликни белгилөө нормалар киритилди. Негаки никоҳга қадам ташлаётган ҳар бир йигит-қиз, биринчи навбатда, оилага ҳар томонлама, яъни жисмоний ва руҳий жиҳатдан соғломлиги, келажакда ота-она бўлиш, фарзанд тарбияси билан шугулланишга тайёрлигини обдан ўйлаши зарур. Бугун айрим ёшларимизнинг оила қуришга тайёр бўлмаган, эрта турмуш куриши оқибатида ҳатто қариндошлар ўртасидаги никоҳлар ҳам ажрашишга сабаб бўлмоқда. Эрта никоҳнинг олдини олиш учун ёшларга, биринчи навбатда, соғлом бўлиш зарурлиги, касб-хунари бўлиши, етук мутахассис ўлароқ ота-онани, ватанига хизмат қилишни ўргатишимиз лозим.

Судларнинг никоҳдан мuddат бермасдан ажратилиш ҳолатлари деярли учрамайди. Бунинг ҳам салбий жиҳатлари мавжуд. Хусусан, эр хотинни мунтазам уриб, оғир тан жароҳати етказиб, жиноятда жабранувчи бўлса ҳам уларга муқаддас қўллаб-қувватлаш 23 ёшгача этиб белгилади (ҳозир 18 ёш). Воёга етмаганларга ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказлари “Ҳаёт мактаби” сифатида қайта ташкил этилади. Етим ва ота-она қарамогисиз бўлган ёшларнинг салоҳиятини рўёбга чиқаришга кўмаклашиш учун улар тадбиркорлик ва касб-хунарга ўқитилади, деҳқончилик учун ер берилади. Олий-гоҳни тамоллаш, ота-она меҳридан маҳрум бўлган ёшларнинг давлат ташкилотларига ишга жойлаштириш бўйича тизим яратилади. Бундай ёшларга уй-жой бериш тизими ҳам тўдан қайта кўриб чиқилди. Бунда “Инсон” марказлари томонидан ҳақиқатан уй-жойга муҳтож ёшлар рўйхати шакллантирилади, уларга бериладиган уй-жойнинг нархи бозор баҳосидан келиб чиқиб, худудлар кесмида белгиланади. Жорий йилда бу мақсадлар учун ажратилган маблағ 140 миллиард сўмга етказилди. Мутасаддиларга 1 июнга қадар навбатда турган 500 нафар етим болани уй-жой билан таъминлаш топширилди.

Бизни қувонтирадигани, Ўзбекистонда ҳеч қачон эътибордан четда эмас. Давлат Конституцияда белгилагани ижтимоий ҳимоя принципларини рўёбга чиқаряпти. Дунё тарихини кузатишда бўлса, оила масаласига энгил қараган халқлар ва давлатлар, албатта, инқирозга юз тутгани гувоҳи бўлмас. Буюк империялар шармандаларча қўлашининг асосий омилларидан бири ҳам шу бўлган.

Ҳар бир инсон бахтли яшашга ҳақли. Инсонлар бахтли бўлса, оилалар бахтли бўлади. Оилалар бахтли бўлса, жамият мустаҳкам бўлади. Хулоса қилиб айтиш мумкинки, инсонлар ўз келажакини қуришда, белгилашда адашмаслиги, оила муқаддас қўрган эканини англаб етиши, қонунда белгилаган тартибда никоҳ тузиш, оила ва жамият мустаҳкамлиги, мамлакат барқарорлигини таъминлашга ҳисса қўиши лозим. Зеро, оила ҳаёт абадийлигини, авлодлар давомийлигини таъминлайдиган, шу билан бирга, келажак насллар қандай инсон бўлиб етишиши, жамият равангага бевосита таъсир кўрсатадиган тарбия ўчоғидир. Мустаҳкам оила биз қураётган янги ижтимоий давлатнинг негизини ташкил қилади.

риб, уларда қайнона, қайнота, келин ва куёв билан индивидуал ишлаш орқали оилаларни ажрашишга чақиртириш чораларини кўриш зарур. Натияжада ажрашув ёқасига келиб қолган 24 минг 193 оилалдан 20 минг 265 тасини яраштиришга эришилган.

Оиланинг тотувлиги бир киши ёки бир сабабга боғлиқ эмас. Бунинг учун ҳамма — келин-куёв, ота-оналар, оила ташқарисидиганлар, кенг жамоатчилик баробар жон куйдириши керак. Халқимиз болалар ва оилавий қадриятларни ҳурмат қилади. Икки ёшнинг бошини қовуштириб, бир оилани барпо қилиш ўз-ўзидан бўлмайди. Бунинг учун ота-оналар, ёши улуглар кўпдан кўп маслаҳат ва сый-ҳақратлар қилади. Бироқ ёш эр-хотин ўртасидаги заримас гап-сўзлар ва асосиз вақтлар тўғрисидаги гувоҳлик оиланинг барбод бўлиши, фарзандларнинг етим қолиши ачинарли ҳол. Шунинг учун ота-оналар, тегишли маҳалла фуқаролар йиғинларини вакиллари, оила ва хотин-қизлар бўлимида бу масалага ҳаммиша масъулият билан ёндашса, кўтлуг қўрган қамроқ бўлади.

Муқаддас қўрган дарз кетишига сабаб бўлаётган омиллардан яна бири илмсизлик, жоҳиллик, шаръий никоҳларнинг авж олишидир. Оила кодексига белгиланганидек, никоҳ фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш органларида тузилади. Минг афсуски, кейинги пайларда оилавий муносабатларга энгил-елли қараш ҳолатлари учрамоқда. Айрим хотин-қизлар оқибатини ўйламай, шаръий никоҳ орқали иккинчи хотин бўлиш йўлини танлаётди. Тасаввур қилинг, тегишли давлат идорасида қонуний қайд этилмаган никоҳдан туғилган фарзандларнинг тақдирини, келажакни нима бўлади? Табиийки, давлат қонунлари бўйича улар кўпгина ҳуқуқлардан маҳрум бўлади, оталикни белгилаш,

жавобгар. Оилани, оилавий муносабатларни мустаҳкамлаш ҳамда оила қуришда кузатилаётган иллатларнинг олдини олиш мақсадида Президент имзолаган қонун билан Жиноят ҳамда Маъмурий жавабгарлик тўғрисидаги кодексларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди. Қонунда икки ёки ундан ортиқ хотин билан эр-хотин бўлиб яшашни тарғиб қилганлик учун маъмурий жавабгарлик ёки такроран содир этилса, жиноий ҳаётга белгилади. Қонунларга киритилган бундай ўзгаришлар оилалар мустаҳкам ва соғлом бўлишига хизмат қилади. Бунинг учун қонунчиликдаги янгиликларни аҳоли ўртасида кенг тарғиб қилиш ишларида жамоатчилик фаол иштирок этиши лозим. Шу билан бирга, қонун ижроси устидан кучли жамоатчилик назорати ўрнатилиши керак.

Бу борада Президентимизнинг 2023 йил 21 декабрдаги “Оилаларни мустаҳкамлаш ва хотин-қизларнинг фаоллигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ҳам муҳим аҳамиятга эга. Унга мувофиқ, жорий йил 1 январдан бошлаб фуқаролик ишлари бўйича туманлараро судлардан оилавий низоларни кўришга ихтисослашган судьялар корпуси шакллантирилмоқда. 1 февралдан бўйича Самарқанд шаҳри, Наманган туманлараро ва Мирзо Улугбек туманлараро судларининг 2 нафардан судьясини оилавий низоларни кўриш бўйича ихтисослаштирилган ҳолда ушбу судларда “Оила судьялари” ташкил этилди.

“Оила судьялари” айнан оилавий низоларни кўради, бунга қатъий ихтисослашиб, бошқа ишларни кўришга чалғимайди, қонун ҳужжатлари, ҳаётини тажрибадан келиб чиқиб, бу тоифадаги ишларни муҳокама қилади, оилавий низоларнинг келиб чиқиш сабабларини ўрганади, бунга имкон яратган

юзакни ёндашяётгани, фарзанд тарбиясига бепарволиги, ота-онани бурчи ва масъулиятини чуқур англамаслиги ҳам оилалар барбод бўлишига олиб келаяпти.

Ахир оилада келажак эгалари дунёга келди, тарбия топади, ўзлигини англайди. Зеро, оила — давлат сиёсати. Нега деганда, башариятнинг таркиблиги, узлуқсизлиги — оиладан! Борди-ю, оила тузуқ бўлмаса, тарбияга ҳам эътибор берилмаса, қанча буюқ

Шунингдек, спиртли ичимлик ва гиёҳвандлик моддаси истеъмоли сабаб 2,6 фоиз, таъзия ва зўравонлик боис 1,5 фоиз, оммавий ёки хорижий маданиятнинг салбий таъсири оила бўлиб яшамаслиги, 5,9 фоиз ҳолатда оилалар барбод бўлган. Оилалардаги ажрашувлар оқибатида 30 мингдан кўпроқ бола бугун тирик етимга айланган.

Миллатнинг умумий бахти, саодатли эртаси учун ҳозир ҳаракат қилиш шарт. Бунда,

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ МОЛИЯВИЙ ТИЗИМНИНГ АСОСИЙ БЎҒИНИ

Ўзбекистон консолидацияланган бюджетининг 2024 йилги даромадлари 375 триллион, харажатлари 427,6 триллион, тақчиллиги 52,6 триллион сўм ёки япни ички маҳсулотга нисбатан 4 фоиз миқдорда белгиланган. Шундан даромадлар 270,7 триллион сўм ёки япни ички маҳсулотга нисбатан 20,8 фоиз, харажатлари 313 миллиард сўм миқдорда режалаштирилган. Харажатларнинг 48 фоиздан ортиғи ёки 151,5 триллион сўми ижтимоий соҳага йўналтирилиши назарда тутилган. Белгилаб олинган устувор йўналишларнинг энг асосийси — макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш. Пировард мақсад — аҳоли фаровонлигини яхшилаш. Макроиқтисодий барқарорлик ва аҳоли фаровонлига кўп жиҳатдан япни ички маҳсулотнинг ўсиши орқали эришилади.

ЯҚИН МУДДАТДА ДАРОМАДГА ЯРАША БУРОМАД АСОСИДА ИШЛАШГА ЎТАДИ(МИ?)

доир ахбороти мунтазам эълон қилиб боришни йўлга қўйган. Унга кўра, жорий йилнинг январда бюджет тақчиллиги 5,8 триллион сўми, февралда 7,2 триллион сўми, март ойида эса 6,8 триллион сўми ташкил қилган ва жами 19,8 триллион сўмдан ошган. Бу бюджет даромадлари ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 6,8 фоиз, харажатлари эса 19,3 фоиз ўсганини кўрсатади. Мазкур рақамларни 2023 йилнинг биринчи чорагидаги таққослаганда 2022 йилдаги нисбатан қарийб 20 баробар кўп.

Таққикотчиларнинг қайд этишича, Ўзбекистонда охириги тўрт йилда бюджет тақчиллиги белгиланган режалардан ортиқ шаклланиб келмоқда. Хусусан, 2023 йилда консолидацияланган бюджет тақчиллигининг чекланган миқдори 3 фоиз этиб белгиланган бўлса-да, амалда 5,5 фоизгача ўсган эди.

“2024 йил учун Ўзбекистон Республикасининг давлат бюджети тўғрисида”ги қонунга мувофиқ, жорий йилда консолидацияланган бюджет даромадлари прогнози 375 триллион сўм, харажатлари прогнози 427,5 триллион сўм, яъни умумий фискал баланс япни ички маҳсулотга нисбатан 4 фоиз тақчиллик билан режалаштирилган. Бу жаҳон иқтисодиётидаги ноаниқликлар ва геосиёсий вазиятнинг мамлакатини иқтисодиётига таъсири юмшатиш, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолини давлат томонидан қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш, аҳоли тўлов қобилияти тушиб кетишининг олдини олиш тадбирларига кўшимча маблағлар ажратилиши, тадбиркорларга қўшимча имтиёз ва преференциалар берилиши натижасида йўқотишларнинг кели чиқиши билан изоҳланади.

Бу жаҳонда бюджет тақчиллигини қоплаш учун жалб этиладиган маблағ манбалари ҳам аниқ кўрсатиб берилган. Хусусан, инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш учун жалб қилинадиган ташқи қарз миқдори сақлаб қолиниб, тақчилликни қоплаш учун ажратиладиган қисмини оширган ҳолда, ташқи қарзнинг чекланган ҳажмини 5 миллиард АҚШ доллари миқдорига, шундан 2,5 миллиард доллари давлат бюджетини қўллаб-қувватлаш, шу жумладан, унинг тақчиллигини, қолган қисми инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришга йўналтирилиши кўзда тутилган.

Узоқ муддатли даврда макроиқтисодий ва бюджет барқарорлигига эришиш учун тақчиллик ўрта муддатли даврда 3 фондан ошмаслигини таъминлаш, бунинг учун маблағларни мақбуллаштириш, даромадлар базасини кенгайтириш, самарасиз солиқ имтиёзлари ва преференцияларини бекор қилиш орқали жорий йилга белгиланган миқдорни босқичма-босқич пайсатириб бориш зарур бўлади.

Шу йилнинг 2 апрель куни Иқтисодиёт ва молия вазирлигида бўлиб ўтган йилги илва таъкидланганидек, мамлакатдан мавжуд фискал, давлат ташқи қарзи бўйича қондаларни кенгайтириш ва такомиллаштириш, керак бўлса, бюджет тақчиллигига нисбатан ҳам бу қондаларни ишлаб чиқиш мақсадга мувофиқ.

Яна шуни айтиш керакки, бу йил бюджет тақчиллиги япни ички маҳсулотга нисбатан 4 фоиз чегарасида таққикланган бўлиб, албатта, бу таъминланиши зарур. Шу билан бирга, кейинги йиллардан бошлаб тақчилликни камайтириб бориш ва мўътадил даражада сақлаб қолиш учун бу йил ҳам қатор ишларни амалга ошириш режалаштирилган. Бу ишларнинг биринчиси макрофискал рискларни баҳолаш ҳисобланади. Бу бўйича Халқаро молия жамағатси билан бир қанча ишлар амалга оширилган. Уларни якунлаб, нафақат рискларни баҳолаш, балки уларнинг таъсири юмшатиш юзасидан ҳам тегишли макроменеварларни ишлаб чиқиш бўйича ишларни бошлаш керак бўлади. Бу йил 2025–2030 йилларга мўъжалланган давлат молиясини бошқариш тизимини такомиллаштириш стратегиясини ишлаб чиқиш ҳам мўъжалланган.

Бу жаҳонда бюджет харажатлари самардорлигини ошириш ҳамда 2025 йилга келиб, бюджет тақчиллигини ЯИМга нисбатан 3 фоизга тушириш, келгуси йилларда эса шу кўрсаткичдан оширмаслик муҳим ўрин тутади.

Шу ўринда амалдаги “2024 йил учун Ўзбекистон Республикасининг давлат бюджети тўғрисида”ги қонунда консолидацияланган бюджетни шакллантириш ва ижро этиш билан боғлиқ муносабатлар тартибга солинганини ёдга олиш мақсадга мувофиқ бўлади. Унда Ўзбекистон бюджетларининг 6 ойлик ижроси якунлари бўйича даромадлари прогнози баҳориланган ва жорий молия йилининг охирига қадар уларнинг келиби тушиши учун етарли асослар мавжуд бўлмаган ҳолларда республика бюджетини умумий харажатларининг 3 ва ундан ортиқ

фоизи миқдориди харажатларни қисқартириш Олий Мажлис палаталари, 3 фондан кам миқдордаги харажатларни қисқартириш Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида амалга оширилиши белгиланган.

Натижага йўналтирилган бюджетлаштириш бўйича ҳам муайян ишлар амалга оширилипти. Айрим йўналишларда пилот лойиҳалар бошланган. Унинг бош тамойили “бюджет харажатларини бошқариш”дан “натижаларни бошқариш”га ўтишни ўзида ифода этади. Бу жаҳондаги асосий мезон муддатли ҳисобланади. Сабаби, мамлакатни ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари узоқ муддатли хусусият касб этипти. Бинобарин, 2019 йилдан бошлаб Ўзбекистонда бюджетномани 3 йилга мўъжаллаб режалаштириш амалиёти жорий этилди.

Синов тариқасида натижага йўналтирилган бюджетлаштириш тадбирлари режаси 2025–2026 йилларда Соғлиқни сақлаш ва Қишлоқ хўжалиги вазирлиқларининг бюджет харажатларини дастурлар кесиминда ишлаб чиқиш ва амалиётта жорий этиш, биринчи даражада бюджет маблағлари тақсимловчиларнинг 2024–2026 йиллар учун улардан фойдаланиш билан боғлиқ мақсадли индикаторларини таққиклаш каби масалаларни қамраб олади.

Таъкидланишича, мазкур стратегия орқали давлат бюджетини тўлиқлигича натижага йўналтирилган бюджетлаштиришга ўтказиш мақсад қилинган. Давлат молия статистикасини ҳам 2026–2027 йилларга келиб, тўлиқ халқаро стандартларга ўтказиш керак бўлади.

молиялаштиришнинг аҳамияти катта. Унинг ҳисобидан фан, таълим, маданият, соғлиқни сақлаш, жисмоний тарбия ва спорт, ижтимоий таъминот, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари фаолиятини таъминлаш, иқтисодиёт тармоқларини ривожлантиришнинг мақсадли дастурлари ва тадбирларига маблағлар ажратилади.

Бундан тўрт йил олдин қабул қилинган “2020 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги қонун билан маҳаллий бюджетлар харажатлари Халқ депутатлари кенгашлари томонидан таққикланиши белгилаб қўйилди. Жойлардаги давлат ҳокимияти органлари фаолиятига бевосита боғлиқ бўлган ҳамда тўлиқ маҳаллий бюджетлар иштирокида қолдирилмаган даромад турлари кенгайтирилди.

Худди шу кезда Иқтисодиёт ва молия вазирлиги томонидан давлат бюджетни ва давлат мақсадли жамағатлари бюджетлари, уларнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботларни ўзида муммасан этган “Очиқ бюджет” ахборот портали ишга туширилди. Портал орқали фуқаролар нафақат бюджет маълумотлари билан танишиб бориши, балки бу жаҳонда бевосита иштирок этган ҳолда ўзини қийнаб келётган масалаларни ҳал этиш учун тегишли маблағларни талаб қилиши имконияти яратилди.

Президентимизнинг 2021 йил 13 апрелдаги “Бюджет жаҳондаги фуқароларнинг фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори билан эса бу борадаги механизм янада такомиллаштирилди.

— Аҳолини бюджет жаҳонда кенг жалб қилиш, жойларда уларни қийнаб келётган муммолар ечимини айнан ўзларининг ташаббуслари асосида топши имкониятини яратиш мақсадида 2021 йилдан туман ва шаҳар бюджетларининг 5 фоизи ҳамда 1 июлидан туман ва шаҳар бюджетлари қўшимча манбаларининг 30 фоизи бевосита фуқаролар томонидан билдирилган тадбирларга йўналтирилиши белгилаб қўйилди, — дейди Иқтисодиёт ва молия вазирлиги бўлим бошлиғи Азим Ҳасанов. — Жамоатчилик фикри асосида шакланган тадбирларни молиялаштиришга йўналтириш учун 2021 йилдан ҳар бир ҳудуддан биттадан — 14 та туман ва шаҳарда “Ташаббусли бюджет” лойиҳаси

Кўриниб турибдики, “Ташаббусли бюджет” жаҳонлари фуқароларнинг турмуш даражасини яхшилашда тезкорлик билан натижага эришиш мумкин бўлган механизм сифатида шаклланиб бормоқда. Бу орқали бюджет маблағи айнан жамоатчилик фикри асосида фуқаролар томонидан долзарб деб топилган муммоларни ҳал этиш учун маънавий йўналтирилишига, ажратилган маблағдан фойдаланишда жамоатчилик назорати кучайишига эришилмоқда.

Иқтисодиёт фанлари доктори Нодирбек Расулов таъкидлаганидек, бюджет очқлиги ислохотлари, биринчидан, давлат бюджетни самарали ишлатилишини таъминласа, икинчидан, жамоат назорати кучайишига олиб келади, учинчидан, фуқаролар ердамида узоқ йиллардан буюн ҳал бўлмаётган ижтимоий муммолар ечилишига имконият яратилади. Бюджет очқлиги амалдорлар томонидан халқ пули талон-тароқ қилинишига жиддий тўсқ бўлиши билан халқ манфаатларига хизмат қилади. Шунинг учун аҳоли турмуш фаровонлигини яхшилаш, ижтимоий муммоларини ҳал этиш, уларга муносиб яшаш шароитларини яратиш мақсадида бюджетдан ажратилмаган маблағни таққиклаш жаҳонда фуқароларнинг иштирокини кенгроқ таъминлаш муҳим аҳамият касб этади.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги республика бюджетининг кунлик кирим-чиқимларига

муносабат

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Абдурауф ҚОРЖОВОВ, шарҳловчи

ХАРАЖАТЛАР САМАРАДОРЛИГИ

Президентимиз раислигида 16 январь куни 2024 йилда макроиқтисодий барқарорлик ва иқтисодий ривожланишни таъминлаш бўйича устувор вазифалар муҳофазаси юзасидан ўтказилган видеоеселектор йиғилишида бу йил япни ички маҳсулот ҳажмини камида 6 фоиз кўпайтириш, 100 миллиард долларга етказиш мақсад қилинган таъкидланди. Йирик тармоқларда қўшилган қиймати 45 фондан ошириш, таннархни 15 фоиз камайтириш, жами санаоатда 7 фоиз ўсишни таъминлаш бўйича вазифалар белгиланди.

Йиғилишда бюджет харажатлари самардорлиги, молиявий интизом масалалари таҳлил этилар экан, қўйидаги рақам ва мисолларга эътибор қаратилди. Ўтган йили бюджетнинг 1,2 триллион сўмлик ноқонуний харажат ҳамда 200 миллиард сўмлик мамомад ва ўйрилликларга йўл қўйилгани аниқланган. Соғлиқни сақлаш, қишлоқ хўжалиги соҳаларидаги дастурларга ажратилган маблағ тўлиқ ишлатилмаган. Шунингдек, ишламайдиغان ходим ёки бажорилмаган иш учун ҳақ ёзиш, асоссиз сўда ёки мукофот пуллари олиш каби ҳолатлар кўпайган.

Бу борада Иқтисодиёт ва молия вазирлиги ҳузуридида Давлат молиявий назорати инспекцияси фаолияти қонкурсиз экани кўрсатиб ўтилди. Шу боис, мазкур инспекция Бош прокуратура ҳузуридида Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаментига ўтказилиши белгиланди. Жорий йилда бюджетда кўзда тутилган 313 триллион сўмлик харажатнинг тўғри сарфланишини назорат қилиш вазифаси қўйилди.

Иқтисодиёт ва молия вазирлиги республика бюджетининг кунлик кирим-чиқимларига

муносабат

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетининг вилот, туман, шаҳар пул маблағлари жамағатларининг муайян қисми бўлган, ўзида даромадлар манбалари ва улардан тушумлар миқдори назарда тутилган маҳаллий

Ташаббусли бюджетлаштириш

Ҳозирги иқтисодий шароитда ҳар бир ҳудуднинг ривожини аҳоли турмуш шароити, кам таъминланган оила ва шахслар етарли даражада ижтимоий ҳимоя қилиниши, давлат ҳокимияти органларининг молиявий масалаларини тўғри ҳал қила билиши билан чамбарчас боғлиқ. Бунда давлат бюджетин

Мақолангизни ўқидим

БИЗ ҚУШ ЭМАСМИЗ, БИРОҚ...

Ўқув ва бўлиши ҳам мумкин эмас” ҳикматини ҳаётини эътиборга олиб билганлар. Миллий истиқлол, тараққиёт ва фаронлиққа, аввало, маърифат орқали, дунёвий ва диний билим, замонавий илм-хунарларни чуқур эгаллаш орқали эришиш мумкин деб ҳисоблаганлар. Шу мақсадда яхши ниятда етмишга яқин йилгит-қиз Германияга ўқишга юборилган. Афсуски, қўл остидаги халқнинг зиёли бўлишини, уйғонишини истаган мустақил эллар турли баҳона ва тўхматлар қилиб, етмиш қалдирғоннинг парвоз қилишига йўл қўймай, қанотини қайирди.

Президентимиз таъкидлаганидек, мамлакатимизда Учинчи Ренессанс маърифат-парвар жаҳид боболаримиз амалга ошириши мумкин эди. Афсуски, мавжуд вазият, ижтимоий тузум бунга йўл бермади.

Мана, бугун жаҳид боболаримиз орзу қилган мустақил юрда яшаймиш. Таълим олиш учун шарт-шароитлар етарли. Олий таълим муассасаларидан бештасига ҳужжат топшириш, қизлар учун эса магистратура босқичини бепул ўқиш имконияти, турли имтиёзлар сўзимиз исботи. Аммо булардан қанчалик унумли фойдалана оляймиз?

Яқинда буювим билан гаплашиб, узоқ қариндошлардан бирининг мендан икки ёш кичик ўғли ҳақида нохуш хабар эшитдим. Ўша бола мактабда аълочи бўлган, уни битирмай туриб, университетга давлат гранти асосида ўқишга кирган. Лекин мактабни битирмагани учун уни қайтаришган. Мактабни битириб, математика факультетига яна бюджет асосида ўқишга қабул қилинган. Биринчи курсда чиройли талаба йилгит бўлиб юрган. Қўрган одамнинг ҳаваси келарди. Афсуски, оилавий шароити оғирлиги туйғули Қозғоғистонга нишлагга кетибди. Ўқишини сиртқида давом

этиратган экан. Илмга чанқоқ бу йилгитга жуда ачинадим. Ўқишга кириб, ОТИМга номига бориб-келиб юрганларнинг ҳам кўпини кўрганмиз. Кимдир ҳеч нарсани ўйлабмасдан ўқишни истади, яна кимдир шундай имконияти бўлса-да, ундан фойдаланмади. Баъзилар ҳатто оилавий ҳолат сабаб ўқиш учун ҳужжат топшириб ҳам қўрмайди.

Яна бир жиддий масала — жамиятимизда шаклланиб қолган нотўғри қарашлар. Охириги йилларда қизлар таълимга жамиятимизда да ижобий муносабат шаклланган бўлса-да, ҳали-ҳамон уларнинг ўқишидан кўра турмуш қуришига хайрихоҳ юрдошларимиз йўқ эмас. Мен тенги қўшни қизнинг орзулари билан ҳеч ким қизимди: мактабни битирishi билан узатибди. Кейин билсам, бу қарор

унинг бувисидан чиққан экан. Айтишларича, кўп ўқиган қизнинг турмушга чиққиси келмай қолар эмаш...

Аслида, таълимнинг аҳамиятини тушушган қиз ўқийди ва ўқимишли, билимли фарзандларни тарбиялашни истади. Шунингдек, айрим юрдошларимизнинг “Ўқиган билим” қабилидаги фикри ҳам фарзандларни ўқишга тўсик бўлган. Демак, жамиятимизда илми инсонларга нисбатан аввалгидай юксак ҳурмат-этиборни шакллантириш зарурати бор.

Ҳозир таълимга, илм-фан вакилларига эътибор ошган. Лекин илмнинг аҳамияти, эртанги илм-фан ривожини тасаввур қила олмаслигини жамиятимиз тўлиқ англаб етиши керак. Бу борада ота-оналар ҳам фарзандлари таълим-тарбиясини ўқув муассасасига бутунлай топшириб қўймасдан, бугуннинг тили билан айтганда, уларга мотивация берса, устозларнинг улғулигини ва унинг ўқиши нафақат ўзи, балки юрт келажаги учун кераклигини тез-тез эслатиб турса, нур устига нур бўларди.

Фарзандни бир полагон десак, унинг улғайиб, юксакларга парвоз қилишига ота-она ҳам, устозлар ҳам бирдек масъул. Ана шу ҳақиқатни англашимизга эҳтиёж бор.

Гулнур АМЕТОВА, Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети талабаси

Баъзи сўзлар борки, бири айтилганда иккинчиси кўз олдимишга келади. Масалан, қуш десак, хаёлимизда осмон ҳам гавдаланади. Аммо табиатда учмайди қушлар ҳам кўп. Уйда боқиладиган паррандалар, туюқлар, пингвинлар... Булар биз биладиганларимиз, холос. Фанда уларнинг эволюция жараёнида учиб қолганини йўқотгани таъкидланади.

Инсон қадри учун

Халқимизда “Бир болага етти маҳалла ота-она” деган ҳикмат бор. Унинг замирида ҳар бир ўғил-қизнинг юриш-туриши, таълим-тарбиясига бефарқ бўлмастик, меҳр-этибор кўрсатиш каби одоб-ахлоқ хислатлари мужжасам. Бу ёшлар тарбиясига жиддий эътибор бериш нақадар муҳим эканидан далолат. Лоқайдлик, ёшларни ўз ҳолига ташлаб қўйиш кўпга кўнгилсизликларга олиб келиши табиий.

Бўлган воқеа...

Маҳалламизда Холмат ака деган тракторчи яшарди. Беш қиздан кейин “қўқордек” ўғил кўрди. Бу хурсандчиликка бутун маҳалла эш бўлди. ...Шокир оилада айтгани-айтган, деганидеган қабилида ўсиб-улғайди. Ишга буйин бермай, ҳафталаб уйга келмаслик, бегона кимсалар билан ошно бўлиш одатини чиқарди. Маҳалла кайвонилари ўртага тушиб, тартибга чакирмоқчи бўлганда, онаси рўйишувлик бермади. “Эси кириб қолар”, деб кўпнинг раъйини қайтарди. Назоратсизлик, эътиборсизликдан руҳланган ўсим ўғирлик ва қимор ўйнашни одат қилди. Қурилиш бригадирининг кирдиқорларини отасига баён қилди, бу гап унга малол келди.

фақатгина ўн икки дақиқа вақт ажратаркан. Бу, асосан, дастурхон атрофида ўтирганга, бола кўчага чиқаётганда, мактабга кетаётгандаги бериладиган кичик танбехлар экан, холос. Мамлакатимизда бу борадаги иш тутуми ўзгарди. Миллий қадриятларга асосланган таълим-тарбияга ҳар қачонгидан-да муҳим бўлган вазифалардан бири сифатида эътибор қаратиляпти, илгор тажрибалар, янги ташаббуслар кўлаб-қувватляпти. Ўзбекистон ёшлар мамлакатини сифатида дунё ҳамжамиятида ўз ўрни ва мавқеига эга. Нафақат юртимиз, балки дунё миқёсида ҳам илм-фан, спорт, замонавий техника ва технологиялар ҳосасида оламни лол қолдираётган минглаб ёшларимиз ҳаёт йўли ва иш амаллари кўпга ибратли.

Бу бежиз эмас, албатта. Жорий йил бошида давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган йилгилишида юртимиздаги 4 миллион ёшга яқин 4 та сектор кесимида 6 та ҳуқуқ-тартибот ва мудофаа органига оталиққа бириктириб, янги йўналишда ишлаш тизими белгилаб берилган эди. Шу кунга қадар ҳамкор ташкилотлар билан бир қанча чора-тадбирлар амалга оширилиб, ёшлар ҳаётида сезиларли ўзгаришлар буй кўрсатди.

Ҳар бир ёш ҳаёт тарзи билан яқиндан танилиш, муаммоларини эшитиб, фикрларини ҳисобга олиб, талаб ва тақлифлари асосида қарорлар қабул қилинапти. “Ёшлар баланси” асосида барча давлат идоралари, корхона, ташкилот ва муассасалар раҳбарига ёшларни бириктириб, уларга ҳар томонлама кўмаклашиб боришга ҳуқуқий асос яратиб берилди. Ёшлар “яшил”, “сарик” ва “қизил” тоифаларга ажратилиб, ҳар бири билан яқин тартибда ишлаш амалиёти жорий этилди.

Бу йўналишда Фарғона вилоятида эътироф этиш керак бўлган жиҳатлар кўп. Ёшлар билан хонадонбой, онлайн суҳбатлар ўтказилиб, аниқланган муаммоларни ҳал этиш бўйича “йўл харита”лари тасдиқланди. Аниқланган ижтимоий ва маънавий муаммо-

— “Маҳалла еттилик” ҳамкорлигида ёшларнинг муаммолари ва қизиқишларини аниқлаш мақсадида хонадонбой хатловлар ўтказилди. Нафақат бандлик ва ижтимоий

шакллантирилишига эришилди. Ёшларнинг муаммоларидан келиб чиқиб, бандлигини таъминлаш, касб-хунарга ўргатиш, улар учун инфратузилма объектларини яратиш, кам та-

ватанпарварлик туйғуларини тарғиб этиб келяпти. Ҳарбий қисмларда ёшлар учун очик эшиклар кун, ҳуқуқий тарғибот, ватанпарварлик, “Миллий гвардияда бир кун” тадбирлари ўтказилди. Фарғона ва Қўқон шаҳри, Ўзбекистон, Бешариқ ва Олтиариқ туманларидаги биттадан мактабда “Миллий гвардия синфлари”, Бағдод туманида “Мангуберди издошлари” мактаби Миллий гвардия оталиғига олинди. “Раҳбар ва ёшлар” учрашуви давомида 11 ёш Миллий гвардиянинг 5 миңдан ортиқ фондида эга кутубхонасига аъзо бўлди. Албатта, эришилган ютуқларимиз кўп. Бу масъулиятли ишларда нафақат ҳуқуқ-тартибот органилари, балки ота-она, маҳалла, таълим ташкилотлари, ишлаб чиқариш жамоаларининг ҳам ўзаро ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга.

Рустамжон Неъматжонов ҳарбий хизматни ўтаб келгач, сомапазга ёрдамчилик қилиб кун ўтказиб келди, тоғгани рўзгордан ортмайди. Оила ҳаёт тарзи билан танишган Миллий гвардия вакиллари Рустамни кўриқлаш хизматининг соқчилик вазифасига ишга қабул қилди.

Ойнурбегим Акбарова Фарғона шаҳридаги 45-умумтаълим мактабининг 10-синфда ўқийди. Оила ижтимоий ҳимояга муҳтож. Унинг бошқа ёшлар қатори замонавий ноутбукда мустақил тил ўрганишга иштиёқи банд. Бироқ оиланинг иқтисодий аҳоли уни харид қилиш имконини бермаётганди. Давлат солиқ инспекцияси бу қизни оталиққа олиб, унга замонавий ноутбук совға қилди.

— Бизга кўрсатилаётган эътибор ва ғамхўрликлар ҳаётда ўрнимизни топишда ўзига хос имкониятлар бермоқда, — дейди Қўқон шаҳри “Ўрмонбоғ” маҳалла фуқаро-олима йилгидида яшаётган Набижон Назиров. — Новойлик қиламан, лекин мустақил ишлаш учун жой масаласида айрим қийинчиликларга ҳақ келаятганим. Вакиллар билан учрашувда маҳалламиздаги эски бинони вақтинча фойдаланиш учун беришса, новойихона очиб ишламоқчилигимизни айтдим. Истагим қаноатлантирилди. Айни кунда аҳолига хизмат қилиш билан бирга, маҳалламиздаги ёшларга хунар сирларини ўргатаймиз.

Дилдора Мамажоновнинг ота-онаси ногирон. Шунга қарамай, ота-она икки фарзанди камоли йўлида ҳалол меҳнати билан рўзгор тебратяпти. Дилдора 10-синф, синглиси 3-синфда ўқийди. Ота-онаси билан бирга бир хонали уйда ётиш, овқатланиш, дарс қилишларига тўғри келади. Оилада бўлган ҳуқуқ-тартибот органи вакиллари уларга муносиб шарт-шароитлар яратиб бериш мақсадида чала қолган қурилиш ишларини тугатлаб, шинам хона жиҳозлаб берди. Қизлар учун ётоқ анжомлари, дарс тайёрлаш учун стол-стул, гилам ва пардалар олиб берилди. Дилдора “Нажот таълим” ўқув марказида тил ўрганишга жалб этилди. Бундан ташқари, хонадон ҳовлиси таъмирланди.

Сирасини айтганда, ёшлар бахту иқбол йўлидаги ислохотлар минглаб йилгит-қиз кўнглига қувонч ва шодлик туйғуларини олиб қирмоқда. Ҳаётда ўз ўринларини топиш, ҳар жиҳатдан етуқ ва баркамол бўлиб воқеа етишларида янги имконият эшикларини очмоқда.

Расулжон КАМОЛОВ, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

БЎШ ПАЙТДА ЭМАС, ҳар дақиқада шуғулланиладиган масала

— Қиморни ўғил бола ўйнайди-да, — деб эътибор бермади, тўғри хулоса чиқармади. Аввалага туҳум, товук, кейинроқ қўй ўғирлаб қўлга тушди. Суд ҳукмига қўра, озоликдан маҳрум қилинганида эса кеч бўлганди.

Шокир шу кетганича ўн йилдан ортиқ қишлоққа йўламади. Фарзанд доғида хаста бўлган ота-онаси ёруғ оламдан кўз юмганида ҳам у қамқоҳонада эди...

Бу воқеанинг бўлиб ўтганига чорак асрдан ошди. Аммо маҳалламизда бўлаётган тўй-ҳашам ва жамоатчилик орасида ханузга қадар ушбу воқеадан тўғри хулоса чиқариш, ёшларнинг юриш-туриши, одоб-ахлоқи, таълим, касб-хунар ўргатишга ҳамма бирдек масъул экани бот-бот тақдорланади.

Ҳаёт-мамонт масаласи

Маърифатпарвар жаҳид бобомиз Абдулла Авлонийнинг “Тарбия биз учун ё ҳаёт — ё мамонт, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат масаласидир” деган чуқур маъноли сўзлари бугун ҳам ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ.

Чунки таълим ва тарбия масалаларига эътиборсиз қаралган ҳар қандай жамиятда юзага келадиган кўнгилсизликлар, у келтириб чиқарадиган зарарли оқибатлар кўпчиликка аён. Шундай экан, тарбия масалалари билан бўш пайтда эмас, ҳар дақиқада шуғулланиш зарур ва шарт.

Олимларнинг аниқлашича, айрим ота-оналар бир сутқада фарзанд тарбияси учун

Ҳар бир бола оталиққа олинди

Фарғонада оталиққа олинган ёшлар билан ишлашни самарали ташкил этиш бўйича ягона ёндашувнинг намунавий тажрибасини шакллантиришга бағишланган ёшлар форуми бўлиб ўтди.

ларни “маҳалла еттилик” ҳамда тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда ҳал этиш чоралари кўрилмоқда. Бириктирилган ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш бўйича маънавий-маърифий, спорт, ҳарбий, маданий ҳаёт билан боғлиқ кўпга ишлар қилинапти. Маҳаллаларда кичик кутубхона, китоб ва маънавият бурчақлари ташкил этилди.

Жорий йил бошида давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган йилгилишида юртимиздаги 4 миллион ёшга яқин 4 та ҳуқуқ-тартибот ва мудофаа органига оталиққа бириктириб, янги йўналишда ишлаш тизими белгилаб берилган эди. Шу кунга қадар ҳамкор ташкилотлар билан бир қанча чора-тадбирлар амалга оширилиб, ёшлар ҳаётида сезиларли ўзгаришлар буй кўрсатди.

ҳолати, балки иқтидори, хоҳиш-истагидан келиб чиқиб, ҳар бир ёшнинг қизиқиши ўрганилди, — дейди Ёшлар ишлари агентлиги Фарғона вилояти бошқармаси бошлиғи Муҳаммадмин Ганиев. — Маҳаллаларда қандай лойиҳа ва тадбирларни ташкил этиш тақлифини бевосита ёшларнинг ўзи бермоқда. Ўтказилган хатлов давомида 916 миң ёш ҳақидаги маълумотлар шакллантирилиб, “Ёшлар баланси” платформаси орқали тўлиқ электронлаштирилди. Ўтган қисқа вақт давомида 4 миңдан ортиқ ёш қафолати иш ўринларига жойлаштириб, 1131 нафарга касб-хунарга ўқитилди, 16 миң 289 нафарига турли ижтимоий-иқтисодий кўмак кўрсатилди. Биргина Фарғона вилоятида 325 миң ёш ҳуқуқ-тартибот ва мудофаа органлари ҳамда уларнинг қуйи бўлиналари ходимларига тақсимлаб, шахсан оталиққа олиниши ва қафил бўлиши орқали уларда ватанпарварлик, дахлдорлик ва қонунга ҳурмат каби эзгу туйғулар

минланган оилаларда яшовчиларни аниқлаб, ижтимоий кўмаклашиш орқали ҳаётга йўналиштириш тадбирлари амалга оширилмоқда. — Оталиқдаги ёшлар билан кузатилаётган муаммо ва камчиликларни бартараф этиш, ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш борасида ўртоқлашяймиш, тажриба алмашяймиш, — дейди Миллий гвардия Фарғона вилояти бўйича бошқармаси бошлиғи полковник Шавкатжон Акбаров. — Айни кунда вилоятдаги 115 та маҳаллада истиқомат қилувчи 30 миң 434 ёш билан тизимли ишлашни ташкил этиш мақсадида ишчи гуруҳ тизими, масъуллар белгилаб, тегишли ҳужжатлар яратилди. Маҳаллаларга Миллий гвардиянинг 374 хизматчи ва ходими буйруқ асосида бириктирилди. Улар маҳалладаги ёшларнинг яшаш, ўқиш, иш жойига бевосита келиб, турмуш тарзи, соғлиғи, ўқиш ва ишлаши учун шарт-шароити ҳамда оилавий аҳолини ўрганиб, маънавий кўмаклашиб,

Ифтихор

Карима ЗАРИПОВА:

“ФАҚАТ ЎЗ ХАЛҚИМГАГИНА ХИЗМАТ ҚИЛАМАН”

“Айрим амалдор шахслар ўша пайтда “Ўзбекларга цирк ташкилоти керак эмас” деган гапларни ҳам айтган. Аммо бувамиз ўз ниятини амалга оширишга қатъий киришган. Ўзбекистоннинг цирк санъатига меҳр қўйган, келажакни олдиндан ўйлайдиган раҳбарлари бувамизга ҳар томонлама ёрдам берган”.

Муножат МЎМИНОВА, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

КЕЧИККАН ТУҒИЛИШ

Яратган яна бир ҳафта умр берганида Карим Зарипов интизорлик билан кутган неварасини кўришга муваффақ бўлди. У ўғил кутган, туғилмак чакалоқнинг суннат тўйини тезликда ўтказиб юбориш учун ҳамма нарсани тахт қилдириб қўйганди. Карим қизикнинг васияти билан чакалоқ қиз туғилса-да, бобосининг исм-шарифини олди — Карима Зарипова!

ОТЛАР ИЛА ЎТГАН ОТАШИН ЙИЛЛАР

Циркда ишлаш ўта машаққатли бўлгани учун цирк артистлари барвақт нафақага кузатилади. 37 ёшида циркни тантанали тарзда тарк этган Холида опа уйда ўтира олмай, муҳлисларини хушнуд этгиси келаверди. 1966 йили Феодосиядаги бахтсиз ҳодиса сабаб у чавандозлик билан хайрлашишга мажбур бўлди. Трюк бажараётган Холида опа от устидан сакраб, олов халқа ичидан ўтиб, яна от устига қайтишга чоғланаётганда биринчи қатордаги томошабинлардан бири ўрндан туриб кетди-ю, жонивор хурқиб, йўналишини йўқотди. Чавандоз аёл паस्ता, томошабинлар томонга ёнбоши билан йиқилди. Боши айланиб, ўнг кўлини кўтар олмай азобланиётган беморни шифохонага, операция столга ётқизишди. Кўлидаги узилб кетган томир уланиб, тери ичи оққан қондан тозаланди. Тошкентда қайтадан даволаниб, кўп дард чекди.

Карима онасининг қадри оти Самбога боғланиб қолган, от хасталаниб, колхозга топширилганидан кейин оппоқ, инглиз ва араб отлари наслидан бўлган бир дўнон унга ёқиб қолади. Уни баландларга парвоз қилсин деб дастлаб Небисто — Осмонбек, кейин сал ўзгартириб, Небосклон — Уфқ деб номлади. Зеро, Уфқнинг ер билан осмон бирлашадиган чизик эканидан келиб чиқиб, сеvimли оти уни цирк билан бир умрга бирлаштиришини хоҳларди. Энди унинг бор бойлиги шу от эди. Унга эга бўлиш учун ҳатто ота-онаси совға қилган уйини ҳам сотиб юборди. Уфқни эса 50 минг сўмга харид қилди.

Ўша пайтда ҳазилакам бўлмаган бу пулга хоҳлаганча яшаш мумкин эди. Лекин Карима Уфқни деб уйсиз ва жойсиз яшашга ҳам рози бўлди. Турмуш ўртоғи билан циркдаги артистларнинг кийим алмаштирадиган хонасида яшай бошлади. Ёлғиз дамлариде оти ягона сирдошга айланди. Гўё гапларини тушунадигандек бошини сарак-сарак қилиб жим туриши отни унга янада яқинлаштирар эди. Уфқ билан ишлаш Каримага илҳом бағишлар, отта минганида унинг юрак уриши, ҳароратини сезар, от ҳам эгасининг меҳрини ҳис қила оларди. Шунинг учун Уфқдан айрилганида яқин кишисидан айрилгандай азобланди. Саҳнада ўйнаб туриб, ўзининг кўлида жон берган

оти гурсиллаб йиқилганида, Карима ҳайрон бўлди. Бўлиши мумкин эмасди. Ахир у сал оғриб қолса ёки бирор жойи лат еса, дарвор сезар эди-ку? Отининг кўзлари нурсилла-ниб, соҳибаси билан видолашар экан, мени ташлаб кетма, деганини билди... Кўзини очса, шифохонада экан. Тузалиб чиққач, у циркни тарк этди. Чунки Уфқсиз манежи тасаввур қила олмасди.

Карима Уфқ билан “Баҳор вальси”, “Араб тангоси”, “Анджон полькаси” рақсларида олқишларга кўмилди. Уни олқишлаганлар

орасида Москва цирки раҳбарлари ва халқ артисти Ирина Бугримова ҳам бор эди. Бир пайтлар уни Москвада, бутуниттифоқ марказий цирк бошқармасида тан олмаган Каримский ва Себостьянов энди уни муваффақиятлари билан самимий кутлар эди. Турмуш ўртоғи ҳам цирк артисти, эндигина бир ёшли ўғли ҳам ёнида бўлган Карима уларни ҳангу манг қилиб қўйганди. “Циркимиз эшиклари сиз учун ҳамisha очик”, деб юбурганларини билмай қолди.

Бироқ Зариповлар дунёнинг қайси бурчагига бормасин, ҳамisha Ватан меҳрини ҳис этиб, унга талпиниб яшади. Каримани нафақат Москва циркига, балки бошқа чет элларда ҳам неча марта ишга таклиф этишди. Карима ҳам ўз она ватанидан айро, бошқа юрдада яшаш, ишлашни тасаввур қилолмасди.

У бошқа юрт санъаткорлари сафида ишлаб, миллийликни, ўзбекларгагина хос бўлган аъналарини унутишни истамасди.

СТУДИЯ ОЧИШГА УНДАГАН МАҚСАД

Бир кун тушида у бобосини кўрди. Карим қизик ёш болаларга чавандозликни ўргатаётган экан. Кўнгли ёришиб уйғонди. Бир пайтлар бобоси орзу қилган цирк коллежида ўқитувчи бўлишга қарор қилди ва шу ерда ишлаб бошлади.

Бу ерда Каримани ўқитувчи бўлиб ишлашнинг ўзигина қониқтирмас, Зариповларга хос шижоат янги гоғларга ундар эди. Ниҳоят, коллеж хузурида “Карима” болалар цирк студиясини очди. Беш ёшдан ўн беш ёшгача бўлган ўғил ва қизларга цирк соҳасидаги жамини билимларини ўргата бошлади. Шу йўли билан у болаларнинг эгилувчанлик

тўхталиб ўтди. Цирк санъати учун кадрлар тайёрлашда таълим ва амалиётни уйғунлаштириш мақсадида Тошкент давлат цирки ёнида 300 ўринли ўқув биноси, 200 ўринли ётоқхона барпо этиш режалари муҳофиза қилинди.

Шунингдек, Тошкент давлат цирки биносини таъмирдан чиқариш бўйича ҳам тегишли чора-тадбирлар кўриладиган бўлди. Бунинг учун Карима опа чексиз қувонди. Президентимизнинг 2020 йил 26 майдagi “Маданият ва санъат соҳасининг жамият ҳаётидаги ўрни ва таъсирини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонида жуда кўп таклифлари инobatга олинганидан ич-ичидан миннатдорлигини билдирди. Шу билан бирга, бобоси ташкил этган муассаса жуда қадрлон экани, ўзгача фойдалигини айтиб, шу ерда Цирк ва эстрада санъати академияси ташкил қилишга эғуз мақсади борлигини ҳам яширмади. Опа эстрада ва цирк санъатини ўргатиш учун икки йилни жуда кам муддат ҳисоблайди. Лоақал олийгоҳ бўлса, эстрада актёри ва эстрада режиссёрлиги бўйича етук кадрлар тайёрлаб беришга ўз жамоасининг салоҳияти етарли эканини куйиниб гапирди.

— Биз жуда кўп билим беришимиз керак. Икки йил нима, ярим маҳсулотдек гап. Битирувчиларимизнинг дипломига имзо қўяётиб, уларни кетказгим келмаганидан кўларимиз қалтирайди. Хайриятки, ўқитувчи сифатида 50 фойз ўқувчиларим ўзимга келаяпти, кадр бўлиб қайтапти. Бошқа жойда эмас, айнан шу ерда ишлагим келаяпти, деган гаплардан бошим кўкка етади, — дейди онанинг кўнгли бўшаб. — Бувамиз ҳам болаларни мана шундай меҳр билан тарбиялаган. Тошкент давлат цирк билим юртининг раҳбари экан, ўқувчиларини, керак бўлса, ўз ҳисобидан кийинтириб, ўқитган. Бувамининг цирк санъати бўйича ўша пайтдан қолган ўқув дастурлари ниҳоятда катта ёрдам бермоқда.

Карима онанинг бу дароғода иш бошлаганига роппа-роса чорак аср бўлибди. Шундан 19 йилли директорлик вазифасида ўтгачи. Ёш авлод учун ўзи ҳам цирк санъатига доир қирққа яқин дастур ишлаб чиқди. Тўғриси, коллежда бошқа коллежларда учрамаган ижод муҳити, Ўзбекистон тарбия устувор эканига дуч келганимиздан ҳайрон бўлдик. Аслида, ҳар қанча замонавийлик шу ерда бўлиши керак эди, наздимизда. Бунга жаован Карима опа шундай деди:

— Баъзи ёшлар осонгина артист бўламан, актёр бўламан, деб ўйлайди. Бир-икки ой ўқигандан кейин билишадикки, бу ерда чидаганларгина ўқийди. Бизга ҳам танангини ўзининг буйсунидир, ялқовлигун танбаллигини йиғиштириб, ҳамisha ҳаракатда бўл, шунда ҳар қандай мушкулликни енгишин мумкин, деб ўргатишган. Мен ҳам ўқувчиларимга цирк санъатининг йўлини тудтинларми, бу санъатнинг илдизига кириб бориш керак, деб кўп бор айтаман. Бола, бола, деб буншини слайман, вақти келса, қойийман. Шу йил бўлса-да, мени яхши кўриб, хузурига ошқиб келишларидан хурсанд бўламан. Иштихонларда ўзлари яхши кўрадиган цирк артисти сифатида менинг ҳаётимни ҳам гапир беришса, хурсанд бўлиб кетаман. Мендан ибрат олайтими, демак, намуна бўлишга

ҳаракат қиламан. Турли мактаблардан келган йиғит-қизларни коллежнинг қолиғига солиб олиш учун бир йил қийинчилик бўлади. Алоҳида форма, алоҳида талабларимизга кўнган ота-она боласини бу ерда ўқитаяпти. Тўғри, чет элларда ишлаётган қизларим орасида ўзбеклар йўқ. Бунга бутун санъат, шу жумладан, цирк ҳам қизларга эмас, деган нотўғри қараш сабаб. Кўпчилик циркда қолиб ишляпти, ҳамкорлигимиз яхши. Шартнома асосида ўқувчиларимиз ўша ерда иш ўрганади. Насиб қилса, уларнинг барчаси циркда ўзининг йўналишида ишлаб қолади. Бир шогирдим йўналишида ишлаб қолади. Бир шогирдим йўналишида ишлаб қолади.

лар полеси спортти бўйича мураббийлик ҳам қилияпти. Керакли кадрларни бераётганимиздан хурсанд бўлиб кетаман.

Айни пайтда коллежда цирк санъати, халқ ўйинлари (дорбозлик, полвонлик), эстрада актёрлик, қўғирчоқ санъати, эстрада хонандалик, эстрада рақс, эстрада чолғу ижрочилиги бўлимларида 160 нафар йиғит-қиз 9 та мутахассислик бўйича тахсил оляпти.

МАШАҚҚАТЛАР САМАРАСИ

Ҳалол меҳнат, фидойилик, албатта, кадр топади. Профессор Карима Зарипова “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист” унвони, “Дўстлик”, “Меҳнат шўхрати” орденларига лойиқ кўрилди. Зеро, опа коллеж раҳбарлигидан ташқари турли мусобақаларнинг очилиш маросими учун минглаб болаларга рақслар ўргатди, байрам дастурларини сахналаштирди, концертлар уюштирди. Зеро, 1985 йили Маннон Уйғур номидagi Санъат институтининг режиссёрлик факультетини тамомлаб, цирк артистлиги, чавандозликдан ташқари байрам томошаларини сахналаштирувчи режиссёр сифатида ҳам фаолият бошлаган.

Вазирлар Маҳкамасининг фармойиши билан ўтган йилнинг якунида Ўзбекистон халқ артисти, ўзбек профессионал цирк асосчиси — Карим Зариповнинг 130 йиллиги ва цирк санъати билим юрти ташкил этилганининг 90 йиллиги кенг нишонланди. Айни муносабат билан Ўзбек давлат циркида эстрада ва цирк коллежи ходимлари томонидан ташкиллаштирилган, талаба ва профессионал цирк усталари иштирокида концерт дастури бўлиб ўтди. Унда Карим Зариповнинг ҳаёт йўли театрлаштирилган сахна кўринишлари, акробатик томошалар билан ёритилди. Дорбоз, акробат, раққос, кўзбойлогич, масхарабоз, чавандозлар, ўргатилган ҳайвонлар томошаси намойиш этилди.

Муносиб давомчининг яна бир орзуси — бобосига бағишланажак фильмни кўриш. “Циркда Карим Зарипов ҳаётига бағишланган кичкина спектаклимизни томоша қилиб йилгагина одамлар фильмини кўрса, қандай тасаввурга эга бўлишини ўйлаб кўраверинг”, дея суҳбатимизни якунлади опа.

Суҳбатдан сўнг ҳам, ҳозир ҳам бизни тўлқинлантирган жумлаларини сизга илинмоқчимиз. Зеро, бу чинакам ватанпарварликнинг амалдagi ифодаси: “Америкада мени телевидение, радиога чақирди. Отлар билан ишлайдиган энг катта сулола вақили деб ниҳоятда хурмат билан қаради. Бошқа кўлбоб чет давлатлардан ҳам таклифлар бўлган. Иорданияликлар қизларимизни цирк санъати бўйича кўтариб бер, аёлларга дарс бер, деган. Лоақал 3-4 йилга, дейишган. Бироқ мен кетмайман-ку, ватанимни сотмайман-ку. Зеро, бобомда ҳам ватанпарварлик кучли бўлган. Бошидан дўпти тушмаган. Ҳеч қаерга кетмаган. Мен халқимга хизмат қилишим керак, деган. Шундай экан, мен ҳам улғунимча фақат халқимга хизмат қиламан”.

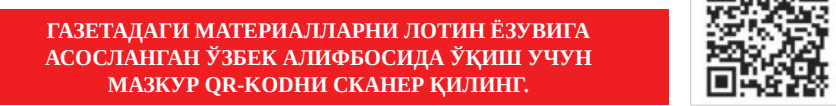
ЎЗБЕК ЦИРКИ БУТУН ДУНЁНИ ЛОЛ ҚОЛДИРИШДА ДАВОМ ЭТАДИ

Дарҳақиқат, ўзбек цирк санъати катта тарихга эга, унинг аъналарини ўта чуқур ва пойдевори мустаҳкам. Чунончи, испан элчиси Рюи Гонсалес де Клавихо Самарқандда халқ сайилларида бошқа санъатлар қатори ниқобларда томоша кўрсатувчи масхарабозлар маҳоратидан ҳайратда қолгани рост. Ўша пайтда айиқ, эчки, маймун ва фил ўйнатиш жуда ривожланган экан. Улуғ Ўзбек алломалари Алишер Навоий, Мирзо Бобур ҳам ўз асарларида саройларда ва очик майдонларда масхарабоз, акробат ва гимнастлар, дорбозлар маҳорати ҳақида ҳикоя қилганлари ҳам чин.

Ўзбек циркчилари 1999 йилда Дубайда, Саратовда, 2000 йилда Хитойда, 2001 йилда Бельгияда бўлиб ўтган халқаро фестивалларда муваффақиятли қатнашиб, совринли ўринларни эгаллаган. Циркчиларимизнинг саъй-ҳаракатлари натижасида ўзбек циркига хос турли номер ва аттракционлар халқаро цирк дастурларидан ўрин эгаллади.

Сўнгги йилларда чавандоз Зариповлар сулоласи, унинг невараси Улуғбек Зарипов бошчилигида Германия, Австралия, Франция, Буюк Британия, АҚШ, Япония, Хиндистон каби 20 дан ортиқ давлатда бўлиб, ўзбек цирки мустақиллик даврида эришган ижодий ютуқларини жаҳон узра намойиш этмоқда.

Карима Зарипова эса ўзбек хотин-қизларига нисбатан “омига” ва “заифа” тушунчаларини йўққа чиқарган аёл, бувиси — Муборакхон ая, онаси — Ўзбекистонда биринчи кўзбойлогич аёл Холида опадек жасоратли қизларни тайёрлаб бериш йўлида сидқидилдан хизмат қилипти. Шундай экан, бу борада опага мустаҳкам ирода, куч-қувват тилаб, 20 апрель — Бутунжаҳон цирк куни билан самимий кўталиймиз.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари тахририяти ДМ

Тахририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жаовбар. Газета тахририят компьютер марказида саҳифаланди. Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Колограк” МЧЖ масъул.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси хузуридаги Аxbорот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 236. Буюртма — 1256. 44595 нусхада босилди. Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А2. Баҳоси келишилган нарҳда. “Колограк” МЧЖ босмахонасида чоп этилди. Босмахона манлиси: Ўзбекистон, 100060. Тошкент, Янги шаҳар кўчаси, 1-А уй. Босмахона телефони: (773) 129-29-29

Навбатчи муҳаррир: Муножат Мўминова Мусахҳис: Аслиддин Абдуразақов Дизайнер: Хуршид Абдуллаев